

HUOMAUTUKSIA

¹ Artikkelin „Arvostelevia huomautuksia kansallisuuskysymyksestä” Lenin kirjoitti vuonna 1913 loka—joulukuussa, ja se julkaistiin samana vuonna bolshevikkien legaalisisessa aikakauslehdessä „Prosvestsheniye” („Valistus”). №№ 10, 11 ja 12.

Artikkelin kirjoittamisen edellä Lenin teki kansallisuuskysymyksestä esitelmiä, joita hän piti kesällä vuonna 1913 useissa Sveitsin kaupungeissa — Zürichissä, Genevessä, Lausannessa ja Bernissä.

Syksyllä 1913 Lenin piti selostuksen kansallisuuskysymyksestä VSDTP:n Keskuskomitean ja puolueyöntekijäin „elokuun” („kesällisessä”) neuvottelukokouksessa. Leninin selostuksen johdosta hyväksyttiin hänen laatimansa päätöslauselma. Neuvottelukokouksen päätyttyä Lenin ryhtyi kirjoittamaan artikkelia „Arvostelevia huomautuksia kansallisuuskysymyksestä”.— 1.

² „Pravda” („Totuus”) — bolshevikkien legaalinen jokapäiväinen lehti; sitä julkaistiin Pietarissa; perustettiin Pietarin työläisten aloitteeseen nojautuen huhtikuussa 1912.

„Pravda” oli työväen joukkolehti, sitä julkaistiin työläisten itsensä keräämillä varoilla. Lehden ympärille muodostui laaja työläiskirjeenvaihtajien ja työläiskynäilijäin piiri. Niinpä yhtenä julkaisuvuotena siinä julkaistiin yli 11 tuhatta työläisten kirjettä. „Pravdaa” levisi keskimäärin 40 tuhatta kappaletta, ja muutamina kuukausina sen painosmäärä nousi 60 tuhanteen kappaleeseen päivässä.

Oleskellen ulkomailla V. I. Lenin johti „Pravdaa”, kirjoitti lehteen miltei joka päivä, antoi sen toimituskunnalle ohjeita, keräsi lehden ympärille puolueen parhaita kirjailijavoimia. Lehden työhön osallistuivat aktiivisesti V. M. Molotov, J. M. Sverdlov, J. V. Stalin ja M. I. Kalinin. Vakituksina toimitustyöntekijöinä olivat M. S. Olminski, N. G. Poletajev, K. N. Samoiloa, N. N. Baturin, A. I. Jelizarova, K. S. Jeremejev ynnä muut. „Pravdan” työhön ottivat toimeliaasti osaa IV Valtakunnanduuman bolshevikkiedustajat: A. J. Badajev, G. I. Petrovski, M. K. Muranov, F. N. Samoilov ja N. R. Shagov.

„Pravda” joutui alituisesti poliisivainojen alaiseksi. Olemassaolonsa ensimmäisenä vuotena se takavarikoitiin 41 kertaa, toimittajia vastaan nostettiin 36 oikeusjuttua ja toimittajat istuivat vankilassa

yhteensä 47½ kuukautta. Kahden vuoden ja kolmen kuukauden aikana tsaarihallitus lakkautti „Pravdan” kahdeksan kertaa, mutta se ilmestyi jälleen uusilla nimillä: „Rabotshaja Pravda” („Työväen Totuus”), „Severnaja Pravda” („Pohjolan Totuus”), „Pravda Truda” („Työn Totuus”), „Za Pravdu” („Totuuden puolesta”), „Proletarskaja Pravda” („Proletaarinen Totuus”), „Putj Pravdy” („Totuuden Tie”), „Rabotshi” („Työmies”), „Trudovaja Pravda” („Työn Totuus”). Heinäkuun 8 (21) pnä 1914, ensimmäisen maailmansodan alkamisen aattona, lehti lakkautettiin.

„Pravdaa” alettiin julkaista uudelleen vasta Helmikuun vallankumouksen jälkeen. Maaliskuun 5 (18) pstä 1917 „Pravda” alkoi ilmestyä VSDTP(b):n Pää-äänenkannattajana. Huhtikuun 5 (18) pnä, palattuaan ulkomailta, V. I. Lenin tuli toimituskunnan kokoonpanoon ja asettui „Pravdan” johtoon. Heinäkuun 5 (18) pnä 1917 junkkerit ja kasakat hävittivät „Pravdan” toimituksen. Heinä—lokakuussa 1917 „Pravda” Väliaikaisen hallituksen vainoamana muutti montaa kertaa nimeään ja ilmestyi nimellä „Listok „Pravdy”” („„Totuuden” Lehtinen”), „Proletari” („Proletaari”), „Rabotshi” („Työmies”), „Rabotshi Putj” („Työmiehen Tie”). Lokakuun 27 (marraskuun 9) pstä lehti alkoi ilmestyä vanhalla nimellään — „Pravda” nimisenä.— 3.

³ „Zeit” („Aika”) — viikkolehti, Bundin äänenkannattaja; ilmestyi Pietarissa joulukuusta 1912 kesäkuuhun 1914.— 3.

⁴ „Dzvin” („Kello”) — julkinen, suuntaukseltaan menshevistinen nationalistinen kuukausijulkaisu; ilmestyi ukrainan kielellä Kieviissä tammikuusta 1913 vuoden 1914 puoliväliin saakka.— 3.

⁵ „Russkoje Slovo” („Venäläinen Sana”) — liberaalis-porvarillinen päivälehti; ilmestyi Moskovassa vuodesta 1895; lakkautettiin marraskuussa 1917.— 4.

⁶ Bund — „Juutalaisten yleinen työväenliitto Liettuassa, Puolassa ja Venäjällä” — perustettiin v. 1897 ja siihen kuului etupäässä Venäjän läntisten alueiden juutalaisia käsityöläisiä. VSDTP:n I edustajakokouksessa maaliskuussa 1898 Bund liittyi VSDTP:seen. VSDTP:n II edustajakokouksessa bundilaiset asettivat vaatimuksen, että Bund oli tunnustettava juutalaisten työläisten ainoaksi edustajaksi Venäjällä. Sen jälkeen, kun edustajakokous hylkäsi Bundin organisatorisen nationalismin, Bund erosi puolueesta. Vuonna 1906, IV (Yhdistävän) edustajakokouksen jälkeen Bund liittyi uudelleen VSDTP:seen. Bundilaiset tukivat jatkuvasti menshevikkejä ja kävivät herkeämättä taistelua bolshevikkeja vastaan. Kuuluen muodollisesti VSDTP:seen, Bund oli luonteeltaan porvarillis-nationalistinen järjestö. Bolshevikkien ohjelmavaatimuksen — kansakuntien itsemääräämisoikeuden — vastapainoksi Bund asetti kansallisen kulttuuriautonomian vaatimuksen. Ensimmäisen maailmansodan aikana vuosina 1914—1918 bundilaiset olivat sosialishovinismin kannalla; v. 1917 Bund tuki vastavallankumouksellista Väliaikaista hallitusta ja taisteli Lokakuun sosialistisen vallankumouksen vihollisten puolella. Kansalaisodan vuosina tunnetut bundilaiset yhtyivät vastavallankumouksen

voimiin. Samaan aikaan Bundin rivijäsenten keskuudessa alkoi tapahtua käänne yhteistoimintaan Neuvostovallan kanssa. Kun kävi selväksi, että proletariaatin diktatuuri pääsee voitolle sisäisestä vastavallankumouksesta ja ulkolaisista interverteistä, niin Bund ilmoitti luopuvansa taistelusta Neuvostovaltaa vastaan. Maaliskuussa vuonna 1921 Bund itse lakkautti itsensä, osa sen jäsenistä liittyi yleisillä perusteilla VKP(b):hen.— 11.

⁷ *JSTP* (Juutalaisten sosialistinen työväenpuolue) — pikkuporvarillinen nationalistinen järjestö, joka perustettiin v. 1906. JSTP:n ohjelman pohjana oli vaatimus kansallisen autonomian antamisesta juutalaisille — sellaisten eksterritoriaalisten juutalaisten parlamenttien (eduskuntien) muodostamisesta, jotka olisivat täysivaltaisia ratkaisemaan kysymykset juutalaisten poliittisista oloista Venäjällä. JSTP oli lähellä eserriä ja taisteli yhdessä näiden kanssa VSDTP:tä vastaan.— 21.

⁸ *Beilisin juttu* — provokatorinen oikeusprosessi, jonka tsaarihallitus järjesti Kieviissä vuonna 1913 Beilis-nimistä juutalaista vastaan, jota valheellisesti syytettiin kristittyyn Jushtshinski-nimisen pojan rituaalimurhasta (todellisuudessa murha oli mustasotnialaisten järjestämä). Lavastamalla tämän oikeusjutun tsaarihallitus pyrki lietsomaan juutalaisvihaa ja saamaan aikaan juutalaispogromeja tarkoituksella vieroittaa joukot pois maassa laajenevasta vallankumousliikkeestä. Oikeusjuttu aiheutti voimakasta yhteiskunnallista kiihtymystä; useissa kaupungeissa oli työläisten protestimielenosoituksia. Tuomioistuimien vapautti Beilisin syytteestä.— 22.

⁹ *PPS* — Puolan sosialistinen puolue (Polska partia socjalistyczna) — pikkuporvarillinen nationalistinen puolue, joka perustettiin vuonna 1892. Otettuaan ohjelmansa perustaksi taistelun riippumattoman Puolan puolesta PPS harjoitti separatistista, nationalistista propagandaa puolalaisten työläisten keskuudessa ja pyrki vieroittamaan heidät venäläisten työläisten kanssa käytävästä yhteisestä taistelusta itsevaltiutta ja kapitalismia vastaan. Vuonna 1906 PPS jakautui PPS-„levitsaan” ja oikeistolaiseen, shovinistiseen, niin kutsuttuun „PPS:n vallankumoukselliseen ryhmään”.

VSDTP (b):n vaikutuksesta ja myös Puolan sosialidemokraattisen puolueen (Puolan ja Lietuan sosialidemokratia) sekä rivityöläisten — PPS-„levitsan” jäsenten vaikutuksesta PPS-„levitsa” vapautui vähitellen nationalismista. Ensimmäisen maailmansodan vuosina suurin osa PPS-„levitsasta” asettui internationalistiselle kannalle ja joulukuussa 1918 yhtyi Puolan ja Lietuan sosialidemokraattiseen puolueeseen; yhdistyneet puolueet muodostivat Puolan kommunistisen työväenpuolueen (niin nimitettiin Puolan kommunistista puoluetta vuoteen 1925 saakka).

Oikeisto-PPS harjoitti ensimmäisen maailmansodan aikana edelleenkin nationalistista shovinismipolitiikkaa; se järjesti puolalaisia legiconia, jotka taistelivat itävaltalais-saksalaisen imperialismien puolella.

Puolan porvarillisen valtion muodostamisen jälkeen oikeisto-PPS otti taas nimekseen PPS. Asetuttuaan hallituksen johtoon se

luovutti vallan Puolan porvaristolle ja harjoitti sitten järjestelmällisesti neuvostovastaista ja kommunistinvastaista agitaatiota, kannatti Neuvostomaata vastaan tähdättyä aggressiopolitiikkaa, Länsi-Ukrainan ja Länsi-Valkovenäjän valtaamisen ja siirtomaasorron politiikkaa. Pilsudskin toimeenpaneman fasistisen vallankaappauksen (toukokuu 1926) jälkeen PPS oli muodollisesti oppositiossa, mutta todellisuudessa se oli yhteistyössä fasistien kanssa ja harjoitti edelleenkin neuvostovastaista propagandaa.

Toisen maailmansodan aikana PPS jakautui uudelleen. Sen taantumuksellinen, shovinistinen osa, joka otti nimekseen „Wolność, równość i niepodległość” („Vapaus, tasa-arvoisuus ja riippumattomuus”), — WRN, oli yhteistoiminnassa fasistien kanssa ja osallistui puolalaisten emigranttien taantumukselliseen Lontoon „hallitukseen”. Vuonna 1942 perustetun Puolan työväenpuolueen (PPR) vaikutuksesta PPS:n toinen, vasemmistolainen osa, joka nimitti itseään „Puolan sosialistien työväenpuolueeksi” (RPPS), liittyi yhteisrintamaan taistelussa hitleriläisiä miehittäjiä vastaan, kävi taistelua Puolan vapauttamiseksi fasistisesta orjuutuksesta ja asettui kannattamaan ystävyysriteiden aikaansaamista Puolan ja Neuvostoliiton välillä.

Vuonna 1944, sen jälkeen, kun Puolan itäosa oli vapautettu saksalaisesta miehitysvallasta ja oli muodostettu Puolan kansallisen vapautuksen komitea, Puolan sosialistien työväenpuolue otti jälleen nimen Puolan sosialistinen puolue ja osallistui yhdessä Puolan työväenpuolueen kanssa kansandemokraattisen Puolan rakentamiseen. Joulukuussa 1948 Puolan työväenpuolue (PPR) ja Puolan sosialistinen puolue (PPS) yhtyivät ja muodostivat Puolan yhdistyneen työväenpuolueen (PORP).— 23.

¹⁰ „Lutsh” („Säde”) — likvidaattori-menshevikkien legaalinen joka-päiväinen lehti; julkaistiin Pietarissa syyskuusta 1912 heinäkuuhun 1913; lehti pysyi pystyssä „porvaristoon kuuluvien rikkaiden ystävien varoilla” (Lenin). „Lutshin” asemesta alkoi vuoden 1913 heinäkuusta lähtien ilmestyä sanomalehti „Zhivaja Zhizn” („Elävä Elämä”), sitten „Novaja Rabotshaja Gazeta” („Uusi Työväenlehti”).— 23.

¹¹ Lenin viittaa J. V. Stalinin kirjoitukseen „Marxilaisuus ja kansallisuuskyseisyys”, jonka neljännessä luvussa on esitetty Itävallan sosialidemokraattisen puolueen Brünnin edustajakokouksessa hyväksytyn kansallisuusohjelman teksti. J. V. Stalinin kirjoitus julkaistiin aikakauslehdessä „Prosvestshenije”, numeroissa 3, 4 ja 5 v. 1913, otsikoituna „Kansallisuuskyseisyys ja sosialidemokratia” ja allekirjoituksena K. Stalin.

„Prosvestshenije” („Valistus”) — bolshevikkien yhteiskunnallis-poliittinen ja kirjallinen kuukausijulkaisu; ilmestyi legaalisesti Pietarissa vuoden 1911 joulukuusta. Aikakauslehti perustettiin Leninin kehotuksesta tsaarihallituksen lakkauttaman bolshevistisen, Moskovassa ilmestyneen „Mysl” aikakauslehden tilalle. Lenin johti „Prosvestshenijen” julkaisutyötä ulkomailta; aikakauslehdessä julkaistiin Leninin kirjoitukset: „Marxilaisuuden kolme lähdeä ja

kolme perusosaa”, „Vaalikamppailun periaatekysymyksiä”, „Vaalien tulokset”, „Arvostelevia huomautuksia kansallisuuskysymyksestä”, „Kansakuntien itsemääräämisoikeudesta” ynnä muita.

„Prosveshtshenijen” vakituksena avustajana oli V. M. Molotov; aikakauslehden työhön osallistui J. V. Stalin. Kaunokirjallista osastoa toimitti A. M. Gorki. Toimituskollegiossa työskentelivät M. A. Saveljev, M. S. Olminski, A. I. Jelizarova y.m. Lehden painosmäärä lähenteli 5 tuhatta.

Tsaarihallitus lakkautti lehden ensimmäisen maailmansodan edellä — kesäkuussa 1914. „Prosveshtshenijen” julkaiseminen uudistettiin syksyllä 1917, mutta ilmestyi vain yksi numero (kaksoisnumero), jossa julkaistiin Leninin kirjoitukset „Kykenevätkö bolshevikit pitämään valtiovaltaa?” ja „Puolueohjelman tarkistamisesta”.— 24.

- ¹² „*Novaja Rabotshaja Gazeta*” („Uusi Työväenlehti”) — likvidaattorimenshevikkien legaalinen päivälehti; sitä julkaistiin Pietarissa elokuusta 1913. Vuoden 1914 tammikuun 30 (helmikuun 12) päivästä lähtien sen asemesta ilmestyi „*Severnaja Rabotshaja Gazeta*” („Pohjolan Työväenlehti”) ja sitten „*Nasha Rabotshaja Gazeta*” („Meidän Työväenlehtemme”). Lenin sanoi tätä lehteä usein „Uudeksi Likvidaattorilehdeksi”.— 25.
- ¹³ Mainitut tiedot Lenin on ottanut tilastollisesta kokoelmasta „Vuoden 1911 tammikuun 18 pnä suoritettu Valtakunnan alkeiskoulujen yksipäiväinen rekisteröinti. I vihko, 2. osa, Pietarin koulupiiri. Arkangelin, Vologdan, Novgorodin, Aunuksen, Pskovin ja Pietarin kuvernementit”. Pietari, 1912, s. 72.— 29.
- ¹⁴ *Dragomanov, M. P.* (1841—1895) — ukrainalainen historioitsija ja publisisti; ukrainalaisen porvarillisen kansalliliberalismin ideologian tulkitsija.— 31.
- ¹⁵ „*Przegląd Socjaldemokratyczny*” („Sosialidemokraattinen Katsaus”) — aikakauslehti; Puolan sosialidemokraatit julkaisivat sitä Krakovassa vuosina 1902—1904 ja vuosina 1908—1910 R. Luxemburgin ottaessa siihen osaa mitä läheisimmin.— 31.
- ¹⁶ „*Vestnik Jevropy*” („Euroopan Sanomat”) — kuukausijulkaisu; ilmestyi Pietarissa vuodesta 1866 vuoden 1918 kevääseen. Julkaisu edusti Venäjän liberaalisen porvariston mielipiteitä; 90-luvun alusta lähtien se kävi järjestelmällistä taistelua marxilaisuutta vastaan.— 34.
- ¹⁷ *Kansainvälinen sosialistinen toimisto (KST)* — II Internationalen toimeenpaneva elin; se muodostettiin vuonna 1900 pidetyn Pariisin kongressin päätöksen mukaisesti. Joulukuun 14 pnä (uutta lukua) 1913 KST hyväksyi päätöslauselman, että Toimiston Toimeenpaneva komitea kutsuu koolle „Venäjän työväenliikkeen kaikkien ryhmien” neuvottelukokouksen olevien erimielisyyksien selvillesaamiseksi „yleisen mielipiteiden vaihdon” avulla muka VSDTP:n yhtenäisyyden palauttamista silmällä pitäen. Tämä kysymys oli otettu KST:n

- istuntokaudella käsiteltäväksi Rosa Luxemburgin aloitteesta, ja tar-koituksena oli tukea venäläisiä likvidaattoreita, jotka olivat jääneet tappiolle taistelussa bolshevikkeja vastaan. KST:n päätöksen johdosta likvidaattorien „Novaja Rabotshaja Gazeta” julkaisi Lontoosta saadun sähköen, jossa tiedotettiin, että KST:n istunnossa oli muka hylätty bolshevikkien vaatimus Valtakunnanduuman sosialidemokraattisen työväenryhmän („kuusikon”) edustajan lähettämisestä II Internationalen parlamenttienväliseen jaostoon. Leninin toimeksiannosta Keskuskomitean edustaja Brysselissä kääntyi KST:n sihteerin Huysmansin puoleen kysyen, miten tämä aikoi reagoida likvi-daattorien tällaiseen tekoon. Huysmansin oli pakko virallisesti kumota valheellinen tiedotus, joka oli tehty „Novaja Rabotshaja Gazetassa”.— 37.
- ¹⁸ *D.—F. I. Dan* — eräs likvidaattori-menshevikkien johtohenki-löitä.— 37.
- ¹⁹ *L. S. (Koltsov, L. Sedov)* — likvidaattori-menshevikin B. A. Ginsbur-gin salanimi.— 38.
- ²⁰ Lenin tarkoittaa „Päätöslauselmaa Sosialistisen toimiston päätök-sestä”, joka oli varustettu allekirjoituksella: „Ryhmä järjestyneitä marxilaisia”; päätöslauselma julkaistiin „Proletarskaja Pravdan” 9. numerossa joulukuun 17 pnä 1913.— 39.
- ²¹ „*Kolme valasta*” — sovinnainen nimitys, jota käytettiin bolshevikkien legaalisisissa lehdissä ja julkisissa, legaalisisissa kokouksissa merkit-semään kolmea tärkeintä („typistämätöntä”) vallankumouksellista tunnusta: demokraattinen tasavalta, tilanherrain kaiken maan kon-fiskointi, kahdeksantuntinen työpäivä.— 39.
- ²² „*Retsh*” („Puhe”) — jokapäiväinen lehti, kadettipuolueen pää-äänen-kannattaja; ilmestyi Pietarissa vuoden 1906 helmikuusta lähtien. Pietarin Neuvoston Sotilaallinen vallankumouskomitea lakkautti sen lokakuun 26 (marraskuun 8) pnä 1917; ilmestyi toisilla nimillä vuo-den 1918 elokuuhun saakka.— 42.
- ²³ „*Rossija*” („Venäjä”) — poliisi- ja mustasotnialaishenkinen päivä-lehti, ilmestyi Pietarissa vuosina 1905—1914. Vuodesta 1906 lähtien se oli sisäasiain ministeriön virallinen äänenkannat-taja.
- „*Novoje Vremja*” („Uusi Aika”) — jokapäiväinen sanomalehti; ilmestyi Pietarissa vuodesta 1868 vuoden 1917 lokakuuhun asti. Alussa se oli maltillis-liberaalinen, mutta vuodesta 1876 se muuttui taantumuksellisten aatelis- ja virkamiespiirien äänenkannattajaksi. Lehti ei taistellut ainoastaan vallankumouksellista, vaan myös libe-raalis-porvarillista liikettä vastaan; vuodesta 1905 alkaen se oli eräs mustasotnialaisten äänenkannattajista. Lenin nimitti „Novoje Vrem-jaa” lahjottavien sanomalehtien esikuvaksi.

- „*Zemshtshina*” („Zemstvolaisuus”) — mustasotnialainen jokapäiväinen lehti; Valtakunnanduuman äärimmäisten oikeistoedustajien äänenkannattaja; ilmestyi Pietarissa vuoden 1909 heinäkuusta vuoden 1917 helmikuuhun asti.— 43.
- ²⁴ „*Severnaja Mysl*” („Pohjolan Ajatus”) — eräs vasemmistonarodnikien (eserrien) julkisen „*Zhivaja Mysl*” („Elävä Ajatus”) lehden käyttämistä nimistä; lehti ilmestyi Pietarissa kaksi, sitten kolme kertaa viikossa, vuoden 1913 elokuusta vuoden 1914 heinäkuuhun saakka. Tänä aikana lehti muutti kymmenen kertaa nimeään: „*Zavetnaja Mysl*” („Harras Ajatus”), „*Volnaja Mysl*” („Vapaa Ajatus”), „*Vernaja Mysl*” („Oikea Ajatus”) y.m.— 45.
- ²⁵ Lenin tarkoittaa *VSDTP:n Keskuskomitean ja puolueytöntekijäin neuvottelukokousta*, joka pidettiin Poroninon kylässä syyskuun 23 — lokakuun 1 (lokakuun 6—14) pnä vuonna 1913 ja jota konspiratiivisuussyistä nimitettiin „elokuun” („kesälliseksi”) neuvottelukokoukseksi. Päättölauselma „*Narodnikeista*”, josta tässä on puhe, on Leninin kirjoittama (ks. Teokset, 19. osa, ss. 425—427).— 45.
- ²⁶ „*Zavety*” („Testamenti”) — suuntaukseltaan eserräläinen legaalinen kirjallis-poliittinen kuukausijulkaisu; ilmestyi Pietarissa vuoden 1912 huhtikuusta vuoden 1914 heinäkuuhun saakka.— 46.
- ²⁷ Tämä kirjoitus on jälkihuomautus Kautskyn kirjeeseen, joka oli julkaistu Saksan sosialidemokratian pää-äänenkannattajassa — „*Vorwärts*” lehdessä ja painettiin uudestaan „*Proletarskaja Pravdan*” 12. n:ossa joulukuun 20 pnä 1913. Kautskyn kirje oli vastaus R. Luxemburgin kirjeeseen, jonka hän oli lähettänyt „*Vorwärtsin*” toimitukselle.— 49.
- ²⁸ „*Den*” („Päivä”) — suuntaukseltaan liberaalis-porvarillinen päivälehti; sitä julkaistiin Pietarissa vuodesta 1912. Lehteä avustivat likvidaattori-menshevikit, joiden käsiin lehti siirtyi täydellisesti vuoden 1917 helmikuun jälkeen. Pietarin Neuvoston Sotilaallinen vallankumouskomitea lakkautti sen lokakuun 26 (marraskuun 8) pnä 1917.— 58.
- ²⁹ „*Russkaja Mysl*” („Venäläinen Ajatus”) — liberaalisen porvariston kuukausijulkaisu; ilmestyi Moskovassa vuodesta 1880. Vuoden 1905 vallankumouksen jälkeen siitä tuli kadettipuolueen oikeistosiiven äänenkannattaja. Tuolla kaudella Lenin sanoi „*Russkaja Mysliä*” „*Tshernosotennaja Mysliksi*” („Mustasotnialaisten Ajatukseksi”). Julkaisu lakkautettiin vuoden 1918 puolivälissä.— 58.
- ³⁰ Lenin tarkoittaa kerran kahdessa viikossa ilmestynyttä porvarillisten liberaalien „*Osvobozhdenije*” lehteä, jota julkaistiin ulkomailla vuosina 1902—1905 P. B. Struven toimittamana. Tammikuusta 1904 se oli liberaalis-monarkistisen „*Osvobozhdenije-liiton*” äänenkannattaja. Myöhemmin „*osvobozhdenijalaiset*” muodostivat kadettipuolueen, Venäjän tärkeimmän porvaripuolueen, ydinjoukon.— 60.

- ³¹ Lenin tarkoittaa VSDTP:n Yleisvenäläisen konferenssin (VSDTP:n Viidennen konferenssin) ja VSDTP:n Keskuskomitean vuoden 1910 tammikuun täysistunnon päätöksiä.

VSDTP:n Viides konferenssi pidettiin Pariisissa joulukuun 21—27 p:nä 1908 (tammikuun 3—9 p:nä 1909). Konferenssissa oli läsnä 16 päätösvaltaista edustajaa: 5 bolshevikkiä, 3 menshevikkiä, 5 puolalaista sosialidemokraattia ja 3 bundilaista. VSDTP:n Keskuskomitean edustajana oli Lenin. Lenin teki konferenssissa selostuksen „Nykyisestä ajankohdasta ja puolueen tehtävistä” sekä puhui sosialidemokraattisesta duumaryhmästä, organisaatio- ynnä muista kysymyksistä. Bolshevikit kävivät konferenssissa taistelua kahta puolueessa ilmennyttä opportunistin lajia vastaan: likvidaattoreita ja otzovisteja vastaan. Leninin ehdotuksesta konferenssi tuomitsi likvidaattoruuden ja kutsui kaikkia puoluejärjestöjä päättäväiseen taisteluun puolueen likvidoinnisen yrityksiä vastaan.

Konferenssin päätösten arviointia ks. Leninin artikkeleista „Tielle” ja „Likvidaattoruuden likvidointi” (Teokset, 15. osa, ss. 339—350; 449—457).

VSDTP:n Keskuskomitean täysistunto pidettiin tammikuun 2—23 (tammikuun 15—helmikuun 5) p:nä 1910 Pariisissa. Täysistunto kutsuttiin koolle vastoin Leninin tahtoa Trotskin salaisten liittolaisten Zinovjevin, Kamenevin ja Rykovin myötävaikutuksella. Siinä olivat läsnä, paitsi bolshevikkeja, kaikkien puolue ryhmien ja ryhmitymien edustajat sekä kansallisten sosialidemokraattisten järjestöjen edustajat. Vastakohtana Leninin suunnitelmalle, jonka mukaan piti lähentyä puolue mies-menshevikien (plehanovilaisten) kanssa taisteluun käymiseksi likvidaattoruutta vastaan, sovittelijat, salaiset trotskilaiset, vaativat kaikkien puolue ryhmien hajottamista ja bolshevikkien, likvidaattorien ja trotskilaisten yhdistymistä. Täysistunnossa saivat ylivoiman sovittelija-ainekset ja se antoi niille mahdollisuuden viedä läpi joukon leniniläisvastaisia päätöksiä. Vasta Leninin päättävän vaatimuksen jälkeen täysistunto hyväksyi päätöksen likvidaattoruuden ja otzovismin tuomitsemisesta.— 61.

- ³² II Internationalen Kööpenhaminan kongressi pidettiin elokuun 28 päivästä syyskuun 3 päivään (uutta lukua) 1910. Tshekkiläis-itävaltalaisien jakautumiskysymystä käsiteltäessä kongressi vastusti tshekkiläisten separatistien „bundilais-nationalistisia” periaatteita.— 63.

- ³³ *F. D., Gamma, L. M., Em-El, Rakitin* — menshevikkejä: F. D.— F. I. Dan; Gamma ja L. M.— L. Martov (J. O. Cederbaum); Em-El — M. J. Lukomski ja Rakitin — V. Levitski (V. O. Cederbaum).— 77.

- ³⁴ „*Vperjod*” ryhmä („Eteenpäin”) — puolue vastainen ryhmä, johon kuului otzovisteja, ultimatisteja, jumalanrakentajia ja empiriomonisteja (Machin ja Avenariuksen taantumuksellisen, idealistisen filosofian kannattajia); se muodostui ulkomailla joulukuussa 1909 A. Bogdanovin ja G. Aleksinskin johdolla; sillä oli muutamia vähäisiä, etupäässä sivistyneistöä käsittäviä kerhoja Pariisissa, Genevessä ja

Tiflississä. „Vperjod” ryhmän katsomukset olivat Leninin sanonnan mukaan „irvikuva bolshevismista”. Saamatta kannatusta työläisten keskuudessa „Vperjod” ryhmä tosiasiallisesti hajosi vuonna 1913. „Vperjod” ryhmästä ks. tätä osaa, ss. 479—485.—79.

³⁵ *Ar* — Kaukasian menshevikkien johtomiehen N. N. Jordanian salanimi.—82.

³⁶ „*Nasha Zarja*” („Meidän Sarastuksemme”) — likvidaattori-menshevikkien legaalinen kuukausijulkaisu; ilmestyi Pietarissa vuosina 1910—1914. „*Nasha Zarjan*” ympärille muodostui Venäjällä olleiden likvidaattorien keskus.—84.

³⁷ Lenin tarkoittaa J. V. Stalinin kirjoitusta „Marxilaisuus ja kansallisuusksysymys”.—86.

³⁸ *Belorusskaja gromada* („Belorusskaja sotsialistitsheskaja gromada” — „Valko-Venäjän sosialistinen yhdistys”) — pikkuporvarillinen nationalistinen järjestö, joka otti tämän nimen v. 1903; perustettiin v. 1902 nimellä „Belorusskaja revoljutsionnaja gromada” („Valko-Venäjän vallankumouksellinen yhdistys”). Sen ohjelman ja käytännöllisen toiminnan perustana oli sovinto porvariston ja tilanherrain kanssa, vallankumouksellisen luokkataistelun kieltäminen, valkovenäläisen kansan julistaminen eristyneeksi Venäjän vallankumouksellisesta työväenluokasta. Vuosien 1905—1907 vallankumouksen kaudella se vaati niin sanottua „kansallista kulttuuri-autonomiamia”. Vuoden 1917 helmikuun porvarillis-demokraattisen vallankumouksen jälkeen se nosti esiin valkovenäläisten nationalistien tunnuksen Valko-Venäjän erottamisesta vallankumouksellisesta Venäjästä. Lokakuun sosialistisen vallankumouksen jälkeen järjestö hajosi.

Dashnaksutjun (dashnakit) — armenialainen porvarillis-nationalistinen järjestö; syntyi XIX vuosisadan 90-luvun alussa; puolusti armenialaisen porvariston etuja; lietsoen kansojen välille kansallisuusvihaa se harjoitti Armenian kansallisen eristämisen politiikkaa pyrkien vieroittamaan armenialaista kansaa Venäjän yleisestä vallankumousliikkeestä ja taisteli työläisten ja talonpoikien vallankumouksellista liikettä vastaan.

Vuosina 1918—1920 dashnakit olivat Armenian porvarillis-nationalistisen hallituksen johdossa ja tekivät siitä englantilais-ranskalaisen interventtien ja Venäjän valkokaartilaisien tukikohdan taistelussa Neuvostovaltaa vastaan.

Dashnakkihallitus kukistettiin marraskuussa 1920 Armenian työ-tätekevien aseellisella kapinalla, jota Punainen Armeija tuki.

Gruusian sosialistifederalistit — porvarillis-nationalistinen puolue; perustettiin vuonna 1904. Vaati Gruusialle kansallista autonomiaa tilanherrojen ja porvariston hallitseman Venäjän valtion puitteissa. Taantumusvuosina sosialistifederalisteista tuli vallankumouksen avoimia vastustajia.

Venäjän Lokakuun sosialistisen vallankumouksen voiton jälkeen sosialistifederalistit järjestivät yhdessä gruusialaisten menshevikkien, dashnakkien ja mussavatistien kanssa vastavallankumouksellisen

liittoutuman, joka sai tukea saksalaisilta ja turkkilaisilta sekä myöhemmin englantilaisilta ja ranskalaisilta interventeiltä.— 87.

³⁹ Tarkoitetaan kirjaa „Maanhallintatilastoa vuodelta 1905. Euroopan-Venäjän 50 kuvernementtia koskeva tilastokokoelma”. Pietari, Sisäasiain ministeriön Keskustilastokomitean julkaisu, 1907.— 90.

⁴⁰ „*Ruskoje Bogatstvo*” („Venäjän Rikkaus”) — kuukausijulkaisu; ilmestyi Pietarissa vuodesta 1876 vuoden 1918 puoliväliin. 90-luvun alusta julkaisu oli liberaalisten narodnikkien äänenkannattaja. Vuonna 1906 „*Ruskoje Bogatstvosta*” tuli tosiasiallisesti enessien („kansansosialistien”) puolittain kadettilaisen puolueen äänenkannattaja. Lenin määritteli „*Ruskoje Bogatstvon*” suuntauksen tuolla kaudella „narodnikkilaiseksi, narodnikkilais-kadettilaiseksi”.— 91.

⁴¹ *Nikolai —on—* XIX vuosisadan 80—90-luvun liberaalisen narodnikkilaisuuden erään ideologin N. F. Danielsonin nimimerkki.— 91.

⁴² Lenin tarkoittaa „*Proletarin*” laajennetun toimituskunnan neuvottelukokousta, joka pidettiin Pariisissa kesäkuun 8—17 (21—30) p:nä 1909. Neuvottelukokoukseen ottivat osaa Bolshevistisen Keskuksen 9 jäsentä (tämä Keskus oli VSDTP:n V (Lontoon) edustajakokouksen bolshevikkiryhmän valitsema vuonna 1907), joiden johdossa oli Lenin, sekä Pietarin järjestön, Moskovan aluejärjestön ja Uralin järjestön edustajat.

Neuvottelukokous oli kutsuttu koolle käsittelemään otzovistien ja ultimativistien menettelyä.

Neuvottelukokous käsitteli kysymykset: 1) otzovismista ja ultimativismista; 2) jumalanrakentamistendensseistä sosialidemokratian keskuudessa; 3) suhteesta duumatoimintaan puolueiden muiden alojen ohella; 4) bolshevikkien tehtävät puolueessa; 5) puoluekoulusta, jota järjestettiin ulkomailla (Caprin saarella); 6) agitaatiosta, jota käytiin puolueesta irrallisen bolshevistisen edustajakokouksen tai bolshevistisen konferenssin puolesta; 7) tov. Maksimovin erkaantumisesta; ynnä muita kysymyksiä.

Neuvottelukokous pidettiin Leninin johdolla. Lenin käytti puheenvuoroja päiväjärjestyksen kaikista peruskysymyksistä. Otzovismia ja ultimativismia edustivat ja puolustivat neuvottelukokouksessa A. Bogdanov (Maksimov) ja V. Schanzer (Marat). Kamenev, Zinovjev, Rykov ja Tomski harjoittivat kaksinaamaisuutta.

Neuvottelukokous tuomitsi otzovismin ja ultimativismin „nurin-päin käännettynä likvidaattoruutena”. Neuvottelukokous katsoi otzovistien järjestämän Caprin „puoluekoulun” olevan „bolshevikeista erkaantuneen ryhmäkunnan keskus”. A. Bogdanov kieltäytyi alistumasta „*Proletarin*” laajennetun toimituskunnan päätöksiin, ja hänet erotettiin bolshevistisesta järjestöstä.

Neuvottelukokous tuomitsi niin ikään jumalanrakentamisen ja päätti käydä päättäväistä taistelua sitä vastaan paljastaen sen marxilaisvastaisen luonteen (ks. Teokset, 15. osa, ss. 421—448).— 109.

⁴³ *Iljin* — V. I. Leninin salanimi. Salanimellä *Vl. Iljin* ilmestyi vuonna 1909 Leninin kirja „Materialismi ja empiriokritisismi. Arvostelevia huomautuksia eräästä taantumuksellisesta filosofiasta”.— 110.

⁴⁴ *Veteran* — P. I. Stutshka.— 113.

⁴⁵ „*Marxilaisuus ja likvidaattoruus. Kirjoituskokoelma nykyisen työväenliikkeen peruskysymyksistä. II osa*” ilmestyi heinäkuussa 1914 „*Priboi*” puoluekustantamon julkaisemana. Käsikirjoitetussa suunnitelmassa, jonka Lenin laati kokoelmaa varten, on mainittu ne artikkelit, mitkä Lenin katsoi välttämättömiksi sisällyttää kokoelmaan, sekä lueteltu ne sanomalehdet, joista artikkelit oli otettava (kokoelmassa Lenin muutti useiden artikkelien otsikoita). Tuon suunnitelman mukaan kokoelmaan piti kuulua kaksi osaa, joiden sisällöstä ilmoitettiin „*Putj Pravdy*” lehden 42. numerossa maaliskuun 21 p:nä 1914.

Kokoelman ensimmäinen osa ei ilmestynyt. Muutamia kymmeniä kappaleita kokoelman toista osaa, joita kustantamo ei ehtinyt aikanaan kuljettaa pois kirjapainosta, takavarikoitiin. Painoksen perusosa onnistuttiin levittämään.

Päitsi esipuhetta, joka on päivätty helmikuussa 1914, ja loppulausetta, on kokoelman toisessa osassa Leninin 14 kirjoitusta: „Julkinen puolue ja marxilaiset”, „Liberaalisen työväenpuolueen manifesti”, „Kuinka P. B. Axelrod paljastaa likvidaattoreita”, „Bundin separatismista”, „Marxilaisuus ja reformismi”, „Liberaalinen porvaristo ja reformismi”, „Liberaalista sokeutta”, „Tarpeellinen selitys”, „Taloudellinen ja poliittinen lakko”, „Keskustelua „kadettien syömisestä””, „Liberaalien kanssa käymämme polemiikin luonteesta ja merkityksestä”, „Liberaalinen porvaristo ja likvidaattorit”, „Työväenluokka ja työväenlehdistö” ja „Aineistoa Venäjän sosialidemokraattisen työväen-duumaryhmän muodostumisen historiasta”.

Lisäyksenä viimeksi mainittuun kirjoitukseen on erityisesti kokoelmaa varten kirjoitettu artikkeli „Työläisten lausuntoja Venäjän sosialidemokraattisen työväenryhmän muodostamisesta Valtakunnanduumaan” (ks. tätä osaa, ss. 530—537). Kesäkuussa 1914 Lenin lisäsi tähän artikkeliin alaviitteen (ks. s. 536), joka sisältää uusia tietoja keräyksistä, joita duumaryhmät järjestivät marxilaisten ja likvidaattorien sanomalehtien hyväksi.— 114.

⁴⁶ „*Vehi*” („*Tienviitat*”) — kadettien kirjoituskokoelma; ilmestyi Moskovassa keväällä 1909 ja sisälsi N. Berdjajevin, S. Bulgakovin, P. Struven, M. Herschensonin ja muiden vastavallankumouksellisen liberaalisen porvariston edustajain kirjoituksia. Venäjän intelligenssiä koskevissa kirjoituksissaan „vehiläiset” yrittivät mustata Venäjän kansan parhaimpien edustajain, muun muassa V. G. Belinskin ja N. G. Tshernyshevskin vallankumouksellisdemokraattisia perinteitä; he herjasivat vuoden 1905 vallankumousliikettä ja kiittelivät tsaarihallitusta siitä, että tämä „pistimillään ja vankiloillaan” pelasti porvariston „kansan raivolta”. Kokoelma kehotti intelligenssiä palvelemaan itsevaltiutta. V. I. Lenin vertasi „*Vehin*” ohjelmaa niin filosofian kuin publisistiikankin alalla mustasotnialaisen „*Moskovskije Vedomosti*” („*Moskovan Sanomat*”) lehden ohjelmaan

- nimittäen kokoelmaa „liberaalisen luopuruuden tietosanakirjaksi”, „demokratian niskaan kaadetuksi läpeensä taantumukselliseksi likavesiryöpyksi” (ks. Teokset, 16. osa, ss. 114—122).— 117.
- ⁴⁷ Lenin tarkoittaa „Taloustilastokokoelmaa. VII vihko. Vihannesviljely ja puutarhanhoito Moskovan ujestissa”, Moskova, 1913.— 120.
- ⁴⁸ Metallimiesten ammattiliiton äänenkannattajana oli kerran kahdessa viikossa ilmestynyt aikakauslehti „*Rabotshi po Metallu*” („Metallityöläinen”).
- Lehteä julkaistiin Pietarissa elokuun 30 (syyskuun 12) päivästä 1906 kesäkuun 12 (25) päivään 1914, ja sensuuriolojen takia sen nimeä vaihdettiin 7 kertaa: „*Rabotshi po Metallu*” („Metallityöläinen”), „*Kuznets*” („*Seppä*”), „*Vestnik Rabotshih po Obrabotke Metalla*” („Metallinjalostustyöläisten Tiedonantaja”), „*Nadezhda*” („*Toivo*”), „*Jedinstvo*” („*Yhtenäisyys*”), „*Nash Putj*” („*Meidän Tiemme*”) ja „*Metallist*” („*Metallimies*”).
- Lehden toimitus oli kuten ammattiliiton hallintokin alussa likvidaattorien hallussa. Vuonna 1913 toimitettujen liiton hallinnon uusintavaalien jälkeen liiton johto ja lehden toimitus siirtyivät bolshevikkien käsiin. Vuonna 1913 „*Metallist*” lehden 7. (31.), 8. (32.) ja 10. (34.) numerossa julkaistiin V. I. Leninin artikkeli „Metallimiesten lakot vuonna 1912”. Lehdellä oli suuri merkitys työläisten liittämässä bolshevistisen puolueen ympärille.
- Lenin tarkoittaa tässä „*Nash Putj*” aikakauslehden 20. numerossa elokuun 11 p:nä 1911 ja „*Metallist*” aikakauslehden 3. numerossa lokakuun 27 p:nä 1911 julkaistuja johtavia artikkeleita.— 128.
- ⁴⁹ „*Russkije Vedomosti*” („*Venäläiset Sanomat*”) — jokapäiväinen lehti; ilmestyi Moskovassa vuodesta 1863 Moskovan yliopiston liberaalisten professorien ja zemstvotoimihenkilöiden julkaisemana; ilmensi liberaalisten tilanherrojen ja porvariston etuja. Vuodesta 1905 lähtien — oikeistokadettien äänenkannattaja; lehti lakkautettiin kohta vuoden 1917 Lokakuun sosialistisen vallankumouksen jälkeen.— 131.
- ⁵⁰ Ks. K. Marx ja F. Engels. Teokset, XXIII osa, 1932, s. 464 ja K. Marx ja F. Engels. Valitut kirjeet, 1953, s. 195.— 137.
- ⁵¹ Vuoden 1912 tammikuun konferenssi — VSDTP:n kuudes („*Prahan*”) Yleisvenäläinen konferenssi pidettiin tammikuun 5—17 (18—30) p:nä 1912. Konferenssissa oli edustettuna yli 20 puoluejärjestöä. Konferenssilla oli muodollisesti puolueen edustajakokouksen merkitys. Lenin piti konferenssissa puheen konferenssin konstituimisesta ja selostukset nykyisestä ajankohdasta ja puolueen tehtävistä, Kansainvälisen sosialistisen toimiston työstä, sosialidemokraattien tehtävistä taisteltaessa nälänhätää vastaan, organisaatiokysymyksestä, Pää-äänenkannattaja „*Sotsial-Demokrat*” lehden toiminnasta ja muista kysymyksistä.
- Prahan puoluekonferenssi erotti likvidaattori-menshevikit VSDTP:stä ja muodosti bolshevikeista itsenäisen puolueen. Konferenssi valitsi Keskuskomitean, johon kuuluivat V. I. Lenin,

- G. K. Ordzhonikidze, S. S. Spandarjan y. m. Keskuskomitean istunnossa kooptoitiin poissaolevana KK:n jäseneksi J. V. Stalin, joka oli siihen aikaan karkotettuna; myöhemmin kooptoitiin J. M. Sverdlov. Keskuskomitean jäsenten vangitsemisen varalta esitettiin kooptotavaksi KK:n jäseniksi: M. I. Kalinin, S. G. Shaumjan, J. D. Stasova ja A. S. Bubnov. Venäjällä puoluettyötä johtamaan muodostettiin Keskuskomitean Venäjän byroo, johon tulivat G. K. Ordzhonikidze, J. V. Stalin, S. S. Spandarjan. Keskuskomitean Venäjän byroon toimintaa ohjasi V. I. Lenin.— 146.
- ⁵² „*Borba*” („Taistelu”) — Trotskin aikakauslehti; sitä julkaistiin Pietarissa vuoden 1914 helmikuusta heinäkuuhun saakka. Käyttäen naamiona „ryhmäkuntiin kuulumattomuutta” Trotski kävi aikakauslehdin palstoilla taistelua Leniniä vastaan, bolshevistista puoluetta vastaan.— 146.
- ⁵³ *Jezhov* — likvidaattori-menshevikki S. O. Cederbaum.— 148.
- ⁵⁴ *Kahta „valasta” vastaan*, s.o. bolshevistisia tunnuksia: demokraattista tasavaltaa ja kaiken tilanherrain maan konfiskointia vastaan.— 148.
- ⁵⁵ Tarkoitetaan Lätinmaan sosialidemokratian IV edustajakokousta, joka pidettiin vuoden 1914 tammikuun 26 — helmikuun 8 pnä (uutta lukua) Brysselissä.
 Lenin osallistui hyvin läheisesti edustajakokouksen valmisteluun ja työhön. Toukokuussa 1913 hän kirjoitti latvialaisille bolshevikkeille „Toimintaohjelman luonnoksen Lätinmaan sosialidemokratian IV edustajakokoukselle”, joka julkaistiin marraskuussa 1913 Lätinmaan sosialidemokratian Ulkomaisten ryhmien byroon kustantaman „Bullettiin” („Biletens”) 8. numerosta otettuna erillisenä vedoksena sekä sittemmin „Bullettiin” 9.—10. numerossa (ks. Teokset, 19. osa, ss. 93—102).
 Lenin oli edustajakokouksessa kunniavieraana VSDTP:n Keskuskomitean puolesta. Hän piti selostuksen, jossa arvosteli opportunistisella kannalla olleen Lätinmaan sosialidemokratian Keskuskomitean toimintaa. Lenin huomautti myöhemmin, että hän taisteli päättäväisesti edustajakokouksessa vallinneita voimakkaita sovittelupyrkimyksiä vastaan. Lenin sai aikaan sen, että latvialaiset sosialidemokraatit erosivat Elokuun blokista.— 168.
- ⁵⁶ Tässä Lenin esittää Lätinmaan sosialidemokratian IV edustajakokouksen päätöslauselman tsaarin sensuurista aiheutuneine „kierättämättömine muutoksineen”; niinpä sanojen: „Lätinmaan sosialidemokratian edustajakokous” asemesta on sanottu: „kaikkien latvialaisten marxilaisten työläisten edustajat”; „VSDTP:n” asemesta on „marxilainen kokonaisuus”; „vuoden 1908 yleisvenäläisen konferenssin ja VSDTP:n Keskuskomitean vuoden 1910 täysistunnon” asemesta on „vuoden 1908 joulukuun ja vuoden 1910 tammikuun yleisvenäläinen marxilaisten edustajisto”; „Lätinmaan sosialidemokratian Keskuskomitean” asemesta on „oma johtava elin”.— 168.

- ⁵⁷ Kirjoitus „*Vielä eräs sosialismin murskaaminen*” julkaistiin maaliskuussa 1914 „*Sovremennyi Mir*” aikakauslehden 3. numerossa.

„*Sovremennyi Mir*” („*Nykymaailma*”) — kirjallinen, tieteellinen ja poliittinen kuukausijulkaisu; ilmestyi Pietarissa vuosina 1906—1918. Menshevikit, heidän joukossaan G. V. Plehanov, osallistuivat läheisesti aikakauslehden työhön. Plehanovilaisen ryhmän ja puolue-mies-menshevikkien liiton kaudella aikakauslehteen osallistuivat bolshevikit.— 177.

- ⁵⁸ L. N. Tolstoi puhuu tästä N. Orlovin kuva-albumiin „*Venäläisiä musikoita*” (v. 1909) kirjoittamassaan esipuheessa.— 179.

- ⁵⁹ „*Zhizn*” („*Elämä*”) — kuukausilehti; ilmestyi Pietarissa vuosina 1897—1901; vuonna 1902 sitä julkaistiin ulkomailla. Vuodesta 1899 lähtien aikakauslehti oli „legaalisten marxilaisten” äänenkannattaja. Aikakauslehdessä julkaistiin Leninin kirjoitus „*Vastaus hra P. Nezhdanoville*” (№ 12, joulukuu v. 1899) sekä kaksi kirjoitusta otsikoituna „*Kapitalismi maataloudessa. (Kautskyn kirjan ja hra Bulgakovin kirjoituksen johdosta)*”, №№ 1 ja 2, tammi—helmikuu 1900 (ks. Teokset, 4. osa, ss. 145—150, 91—144).— 182.

- ⁶⁰ Ks. K. Marx. „*Pääoma*”, III osa, 1953, s. 189, tai K. Marx ja F. Engels. Teokset, XIX osa, I nide, 1939, s. 194.— 184.

- ⁶¹ Artikkelin „*Työväenliikkeen muodoista*” on kirjoitettu sen työnsulun yhteydessä, jonka Pietarin tehtailijat julistivat maaliskuun 20 (huhtikuun 2) pnä 1914 vastaukseksi työläisten lakkoihin. Työnsulun aikana ei joukkoluontoisen lakon julistaminen ollut tarkoituksenmukaista, joten bolshevistinen „*Pravda*” kehotti työläisiä käyttämään muita taistelumuotoja — joukkokokouksia tehtailija ja mielenosoituksia kaduilla. Vallankumoukselliseen mielenosoitukseen, jonka piti tapahtua Lenan verilöylyn toisena vuosipäivänä, kehotti myös VSDTP:n Pietarin komitean julkaisema salainen lentolehtinen.

Mielenosoitus pidettiin huhtikuun 4 (17) päivänä. Mielenosoituspäivänä ilmestyi „*Putj Pravdy*” lehden vuoronmukainen numero, jossa oli Leninin kirjoitus „*Työväenliikkeen muodoista*”. Kaikki porvarilliset lehdet kirjoittivat tuosta vallankumouksellisesta mielenosoituksesta. Julkaistessaan tiedotuksen pidetystä mielenosoituksesta likvidaattorien „*Severnaja Rabotshaja Gazeta*” vaikenä Pietarin komitean lentolehtisen levittämisestä ja myöhemmin esiintyi Leninin kirjoitusta „*Työväenliikkeen muodoista*” vastaan.

Brüsseliin neuvottelukokouksessa pitämässään VSDTP:n Keskuskomitean selostuksessa Lenin paljasti likvidaattorien ja heidän äänenkannattajansa menettelyn (ks. tätä osaa, ss. 501—505).— 199.

- ⁶² Tarkoitetaan VSDTP:n Keskuskomitean ja puolueytöntekijäin neuvottelukokousta, joka pidettiin Krakovassa joulukuun 26 päivästä 1912 tammikuun 1 päivään 1913 (tammikuun 8—14 pnä 1913) ja jota konspiratiivisuussyistä nimitettiin „helmikuun” neuvottelukokoukseksi. Kokouksessa oli läsnä 14 henkeä, muun muassa Keskuskomitean jäseniä ja IV Valtakunnanduuman bolshevikkiä-

tajia: V. I. Lenin, J. V. Stalin, G. I. Petrovski, A. J. Badajev ja N. R. Shagov sekä N. K. Krupskaja, A. A. Trojanovski, J. F. Rozmivitsch y.m.

Suuren työn neuvottelukokouksen järjestämiseksi suoritti Lenin. Neuvottelukokous pidettiin hänen puheenjohdollaan; hän puhui useista kysymyksistä, kirjoitti päätöslauselmat ja tiedonannon neuvottelukokouksesta.

Neuvottelukokous hyväksyi Leninin kirjoittamat päätöslauselmat: „Vallankumouksellinen nousu, lakot ja puolueen tehtävät” (josta tässä on kysymys), „Illegaalisen järjestön rakentaminen”, „Sosialidemokraattisesta duumaryhmästä”, „Illegaalisesta kirjallisuudesta”, „Vakuutuskampanjasta”, „Suhtautumisesta likvidaattoruuteen ja yhtenäisyydestä”, „„Kansallisista” sosialidemokraattisista järjestöistä” (ks. Teokset, 18. osa, ss. 446—457).— 201.

- ⁶³ Vakuutusneuvoston vaalit Pietarissa pidettiin maaliskuun 2 (15) p:nä 1914. Vaalien yhteydessä syttyi sitkeä taistelu toisaalta bolshevikien ja toisaalta likvidaattorien ja vasemmistonarodnikkien (eserrien) välillä. VSDTP:n Keskuskomitean ja puolueytöntekijäin vuoden 1913 „elokuun” („kesällisen”) neuvottelukokouksen hyväksymän päätöksen „Toiminnasta julkisissa yhdistyksissä” perusteella bolshevikit aloittivat taistelun työläisten julkisten järjestöjen ja julkisten työväenyhdistysten valloittamiseksi. Tässä taistelussa oli valtava merkitys „Pravda” lehdellä. Vakuutusneuvoston vaalien yhteydessä julkaistiin „Proletarskaja Pravda” lehdessä, aikakausjulkaisussa „Voprosy Strahovanija” ja sitten „Putj Pravdy” lehdessä bolshevikien evästyksen vakuutusvirastoissa ja Vakuutusneuvostossa oleville työläisten edustajille.

Likvidaattorit julkaisivat „Novaja Rabotshaja Gazetassa” oman evästyksensä, jossa esitettiin vaatimus työläisten edustajien erottamisesta itsenäiseksi, puolueesta riippumattomaksi ryhmäksi. Vakuutusneuvoston vaaleissa kuitenkin likvidaattorit kärsivät täydellisen häviön — kolme neljäsosaa valitsijamiesten kokouksen osanottajista esiintyi bolshevistisen evästyksen puolesta ja hylkäsi likvidaattorien ja eserrien liittoutuman esittämän evästyksen. Kaikki „pravdalaisen” listan ehdokkaat valittiin Vakuutusneuvostoon.— 201.

- ⁶⁴ *Batrak* — eserrä M. Zatonski.— 203.

- ⁶⁵ Leninin kirjoitus „Kansallisuuspolitiikkaa koskevasta kysymyksestä” on luonnos puheeseen, joka erään bolshevikiedustajan piti pitää Valtakunnanduomassa. Sen johdosta, että huhtikuun 22 (toukokuun 5) p:nä 1914 vasemmistoedustajat erotettiin Duumasta 15 istunnon ajaksi (ks. tätä osaa, ss. 265—267), puhetta ei onnistuttu pitämään. Luonnoksen käsikirjoitus ei ole säilynyt täydellisesti, tekstistä poissa olevat kohdat on mainittu alaviitteissä.— 207.

- ⁶⁶ „Grazhdanin” („Kansalainen”) — taantumuksellinen lehti, ilmestyi Pietarissa vuosina 1872—1914. XIX vuosisadan 80-luvulta lähtien se oli äärimmäisten monarkistien äänenkannattaja. Lehti pysyi pysyvässä pääasiallisesti tsaarihallituksen myöntämien apurahojen turvin. Vuodesta 1905 lähtien se ilmestyi viikkujulkaisuna.— 207.

- ⁶⁷ Lenin tarkoittaa puolueen Keskuskomitean vastausta, jossa ilmoitettiin sen suostumus osallistua Venäjän erilaisten sosialidemokraattisten virtausten edustajien neuvottelukokoukseen, jonka kutsui koolle Kansainvälinen sosialistinen toimisto muka tarkoituksella „vaihtaa yhdessä mielipiteitä” VSDTP:n yhtenäisyyden palauttamismahdollisuutta koskevasta kysymyksestä. Tähän vastaukseen sisältyi Keskuskomitean „virallinen selostus”, jonka Lenin oli luvannut Huysmansille kirjeessään tammikuun 18—19 (tammikuun 31—helmikuun 1) pnä 1914 (ks. tätä osaa, ss. 60—67).— 223.
- ⁶⁸ „Kolokol” („Kello”) — poliittinen aikakauslehti; ilmestyi tunnuslausein: „Elossa olevia kutsun!” („Vivos voco!”). Sitä julkaisivat A. I. Herzen ja N. P. Ogarjov A. I. Herzenin perustamassa Vapaassa venäläisessä kirjapainossa vuodesta 1857 huhtikuuhun 1865 Lontoossa ja vuodesta 1865 joulukuuhun 1868 Genevessä. Vuonna 1868 lehti ilmestyi ranskankielisenä; samalla siinä julkaistiin venäjänkielisiä liitteitä.
 Lenin luonnehtii „Kolokolia” kirjoituksessaan „Herzenin muistolle” (ks. Teokset, 18. osa, ss. 9—16).— 235.
- ⁶⁹ „Kirje Gogolille” — kirjoittanut V. G. Belinski heinäkuussa 1847; julkaistu ensi kerran A. I. Herzenin toimesta „Poljarnaja Zvezdassa” vuonna 1855 (ks. V. G. Belinski, Kootut teokset kolmessa osassa, III osa, 1948, ss. 707—715).— 235.
- ⁷⁰ „Sankt-Peterburgski Rabotshi Listok” („Pietarin Työväenlehti”) — illegaalinen sanomalehti, pietarilaisen „Taisteluliitto työväenluokan vapauttamiseksi” järjestön äänenkannattaja. Ilmestyi kaksi numeroa: № 1 helmikuussa (päiväty tammikuulla) 1897, painatettu Venäjällä mimeografilla 300—400 kappaletta, ja № 2 syyskuussa 1897 Genevessä (Sveitsi).— 238.
- ⁷¹ „Vperjod” („Eteenpäin”) — illegaalinen bolshevistinen lehti; sitä julkaistiin Genevessä vuoden 1904 joulukuun 22 (vuoden 1905 tammikuun 4) päivästä vuoden 1905 toukokuun 5 (18) päivään saakka; ilmestyi 18 numeroa. Lehden järjestäjänä, aatteellisena innoittajana ja johtajana oli V. I. Lenin. Toimituskuntaan kuuluivat myöskin V. V. Vorovski, M. S. Olminski ja A. V. Lunatsharski.
 Erikoisessa päätöslauselmassaan VSDTP:n III edustajakokous pani merkille „Vperjod” lehden suuren osuuden taistelussa menshevismii vastaan, puoluekantaisuuden palauttamisen puolesta, vallankumouksellisen liikkeen esiinnostamien taktiikkakysymysten asettamisessa ja valaisemisessa sekä lausui kiitoksensa lehden toimitukselle.
 „Proletari” („Proletaari”) — illegaalinen bolshevistinen viikko-lehti, VSDTP:n Pää-äänenkannattaja, joka perustettiin puolueen III edustajakokouksen päätöksen nojalla. Puolueen Keskuskomitean täysistunnon päätöksellä huhtikuun 27 (toukokuun 10) päivänä 1905 Pää-äänenkannattajan vastaavaksi toimittajaksi nimettiin V. I. Lenin.

„Proletaria” julkaistiin Genevessä toukokuun 14 (27) päivästä marraskuun 12 (25) päivään 1905. Ilmestyi 26 numeroa. Toimituksen työhön osallistuivat vakituisesti V. V. Vorovski, A. V. Lunatsharski ja M. S. Olminski. „Proletari” jatkoi vanhan, leniniläisen „Iskran” linjaa ja säilytti täydellisesti bolshevistisen „Vperjod” lehden perinteet. Lenin kirjoitti sanomalehteen yli 50 artikkelia ja pienempää kirjoitusta. „Proletari” lehdestä otettuja Leninin artikkeleita julkaistiin paikallisissa bolshevistisissä sanomalehdissä sekä painettiin erillisinä lentolehtisinä.

Kohta sen jälkeen, kun Lenin oli matkustanut Venäjälle, marraskuussa 1905 „Proletari” lehden julkaiseminen lopetettiin. Lehden viimeiset kaksi numeroa (25. ja 26.) ilmestyivät V. V. Vorovskin toimittamina.— 241.

⁷² „Novaja Zhizn” („Uusi Elämä”) — ensimmäinen legaalinen bolshevistinen sanomalehti; ilmestyi Pietarissa joka päivä lokakuun 27 (marraskuun 9) päivästä joulukuun 3 (16) päivään 1905. Leninin saavuttua maanpaosta Pietariin, marraskuun alussa, lehti alkoi ilmestyä hänen välittömällä johdolla. „Novaja Zhizn” oli tosiasiallisesti VSDTP:n Pää-äänenkannattaja. Lehden lähimpiä avustajia olivat V. V. Vorovski, M. S. Olminski, A. V. Lunatsharski y.m. Aktiivisesti osallistui „Novaja Zhiznin” työhön A. M. Gorki, joka antoi lehdelle myös suurta aineellista apua.

„Novaja Zhiznin” 9. numerossa marraskuun 10 p:nä 1905 julkaistiin ensimmäinen Leninin kirjoitus „Puolueen uudestijärjestämisestä”. Sen jälkeen julkaistiin vielä toistakymmentä hänen kirjoitustaan. Lehden kertapainos nousi 80 tuhanteen kappaleeseen. „Novaja Zhizn” joutui monien vainotoimenpiteiden kohteeksi. 27 numerosta 15 numeroa takavarikoitiin ja hävitettiin. 27. numeron ilmestymisen jälkeen, joulukuun 2 (15) p:nä hallitus lakkautti „Novaja Zhiznin”. Viimeinen, 28. numero ilmestyi illegaalisesti.— 241.

⁷³ „Natshalo” („Alku”) — menshevikkien jokapäiväinen julkinen lehti; sitä julkaistiin Pietarissa marras—joulukuussa 1905.— 241.

⁷⁴ „Volna” („Aalto”) — bolshevikkien jokapäiväinen julkinen lehti; ilmestyi Pietarissa huhtikuun 26 (toukokuun 9) päivästä toukokuun 24 (kesäkuun 6) päivään 1906; ilmestyi 25 numeroa. Toukokuun 5 (18) p:nä 1906 ilmestyneestä 9. numerosta alkaen (IV edustajakokouksen päätyttyä ja Leninin saavuttua Tukholmasta) lehden todellisena toimittajana oli Lenin. Lehdessä julkaistiin yli 20 Leninin artikkelia. Toimituksen työhön osallistuivat V. V. Vorovski ja M. S. Olminski. „Volna” joutui moneen otteeseen poliisivainon kohteeksi; lakkautettiin tsaarihallituksen toimesta. „Volnan” asemesta alkoi ilmestyä julkinen bolshevistinen lehti „Vperjod”.

„Eho” („Kaiku”) — bolshevikkien julkinen jokapäiväinen lehti; ilmestyi Pietarissa kesäkuun 22 (heinäkuun 5) päivästä heinäkuun 7 (20) päivään 1906 hallituksen lakkauttaman „Vperjod” lehden asemesta. Ilmestyi 14 numeroa. Lehden todellisena toimittajana oli Lenin. Joka numerossa julkaistiin Leninin kirjoituksia. Lenin osallistui välittömästi „Sanoma- ja aikakauslehtien parissa” nimisen osaston työhön.

Melkein kaikki „Eho” lehden numerot joutuivat rankaisutoimenpiteiden kohteeksi. I Valtakunnanduuman hajottamisen aattona lehti lakkautettiin.— 241.

⁷⁵ „*Narodnaja Duma*” („Kansan Duuma”) — menshevikkien jokapäiväinen lehti; ilmestyi Pietarissa maaliskuuhun 1907.— 241.

⁷⁶ *Amerikan sosialistinen puolue* (S.P.) — reformistinen, opportunistinen puolue; perustettu vuonna 1901. Ensimmäisen maailmansodan vuosina puolueen oikeistolainen enemmistö puolusteli imperialistista sotaa ja kannatti amerikkalaisen imperialismiin politiikkaa. Vallankumouksellinen vähemmistö, jonka asenne oli internationalistinen, esiintyi sotaa vastaan ja Venäjällä suoritetun Lokakuun sosialistisen vallankumouksen vaikutuksesta muodosti vasemmistosiiven, joka vuonna 1919 pani alulle Amerikan Yhdysvaltojen Kommunistisen puolueen perustamisen ja tuli sen perusrungoksi.

Nykyään Amerikan sosialistinen puolue on pienilukuinen lahkolaisjärjestö.

Amerikan sosialistinen työväenpuolue (Amerikan sosialistinen työn puolue — S.L.P.) perustettiin vuonna 1876 I Internationalen amerikkalaisten jaostojen, Sosialidemokraattisen työväenpuolueen ja eräiden amerikkalaisten sosialististen ryhmien yhdistymisen tuloksena. Suurimman osan tämän puolueen jäsenistä muodostivat emigrantit. Amerikan sosialistinen työväenpuolue oli luonteeltaan lahkolaispuolue, sillä ei ollut milloinkaan laajoja yhteyksiä proletariaatin joukkoihin. Ensimmäisen maailmansodan vuosina Sosialistinen työväenpuolue kallistui internationalismiin.— 244.

⁷⁷ Lenin tarkoittaa tsaarin korkeimman virkamiehistön suhtautumista demokraattisiin zemstvoimisijoihin — lääkäreihin, tilastotutkijoihin, opettajiin, agronomeihin y.m.s., joita Samaran varakuvernööri Kondoidi nimitti v. 1900 pitämässään puheessa „kolmanneksi ainekseksi”. Sanontaa „kolmas aines” alettiin käyttää kirjallisuudessa tarkoittamaan demokraattista zemstvosivistyneistöä.— 246.

⁷⁸ Siirtomaakysymys oli Stuttgartissa elokuussa 1907 pidetyn Kansainvälisen sosialistikongressin päiväjärjestyksen eräs peruskohta. Kongressin opportunistinen osa ehdotti sellaista päätöslauselmaa, jossa hyväksyttiin siirtomaavaltaukset (ks. Teokset, 13. osa, ss. 61—79).— 247.

⁷⁹ „*Sosialistinen Kuukausijulkaisu*” („Sozialistische Monatshefte”) — aikakauslehti, Saksan sosialidemokratian opportunistien pää-äänenkannattaja ja eräs kansainvälisen opportunistien äänenkannattajista. Imperialistisen maailmansodan (1914—1918) aikana se oli sosialishovinismin kannalla. Lehteä julkaistiin Berliinissä vuodesta 1897 vuoteen 1933.— 247.

⁸⁰ „*Potshin*” („L’Initiative”, „Aloite”) — suuntaukseltaan narodnikilais-likvidaattilainen aikakauslehti; eserrien ryhmän julkaisu. Ilmestyi vain yksi numero kesäkuussa 1912 Pariisissa.— 256.

- ⁸¹ „*Tovaristsh*” („Toveri”) — porvarillinen päivälehti; ilmestyi Pietarissa maaliskuusta 1906 tammikuuhun 1908; muodollisesti se ei ollut minkään puolueen äänenkannattaja, mutta tosiasiallisesti se oli vasemmistokadettien äänenkannattaja. Lehden avustajina oli menševikkejäkin.— 261.
- ⁸² „*Za Partiju*” („Puolueen puolesta”) — pariisilaisten menševikki- ja sovittelijaryhmien lehti; ilmestyi Pariisissa epäsäännöllisesti huhtikuusta 1912 helmikuuhun 1914.
- A. F. Burjanov — IV Valtakunnanduuman jäsen; kuului menševistiseen „seitsikkoon”.— 262.
- ⁸³ „*Kijevskaja Mysl*” („Kievin Ajatus”) — liberaalis-porvarillinen jokapäiväinen lehti; ilmestyi Kieviissä joulukuusta 1906 joulukuuhun 1918. Lehden julkaisemiseen osallistuivat läheisesti likvidaattori-menševikit.— 262.
- ⁸⁴ Huhtikuun 22 (toukokuun 5) pnä 1914 pidetyssä Valtakunnanduuman istunnossa Venäjän sosialidemokraattinen työväenryhmä (bolshevistinen „kuusikko”), sosialidemokraattinen duumaryhmä (menševikit) ja trudovikit esittivät Duumalle ehdotuksen, että budjetin käsittely poistettaisiin päiväjärjestyksestä siihen saakka, kunnes hyväksytään lakiluonnos duumaedustajan sananvapaudesta.
- Valtakunnanduuman enemmistö hylkäsi tämän ehdotuksen. Silloin bolshevikit, menševikit ja trudovikit järjestivät Ministerineuvoston puheenjohtajan Goremykinin puheen aikana obstruktion. Vastaukseksi siihen Duuman puheenjohtajan Rodzjankon ehdotuksesta kaikki sosialidemokraatit ja trudovikit erotettiin 15 istunnon ajaksi Valtakunnanduumasta. Pietarin ja Moskovan työläiset vastasivat duumaedustajien erottamiseen vastalauselekoilla.— 265.
- ⁸⁵ „*Proletari*” („Proletaari”) — illegaalinen sanomalehti, jonka bolshevikit perustivat puolueen IV (Yhdistävän) edustajakokouksen jälkeen; ilmestyi elokuun 21 (syyskuun 3) päivästä 1906 marraskuun 28 (joulukuun 11) päivään 1909 Leninin toimittamana. „Proletari” kantoi Moskovan ja Pietarin komiteain ja jonkin aikaa myös Moskovan piirikunnan, Permin, Kurskin ja Kasaanin komiteain äänenkannattajan nimeä. Tosiasiallisesti „Proletari” oli bolshevikkien Pää-äänenkannattaja. „Proletaria” ilmestyi 50 numeroa; ensimmäiset 20 numeroa julkaistiin Suomessa. Helmikuun 13 (26) päivästä joulukuun 1 (14) päivään 1908 „Proletari” ilmestyi Genevessä, tammikuun 8 (21) päivästä 1909 — Pariisissa.
- Lehdessä julkaistiin toistasataa Leninin artikkelia ja pienempää kirjoitusta. Stolypinilaisen taantumuksen vuosina „Proletarilla” oli erittäin suuri merkitys bolshevikkijärjestöjen säilyttämisessä ja lujittamisessa. VSDTP:n Keskuskomitean täysistunnossa tammikuussa 1910 „sovittelijain” onnistui viedä läpi päätös „Proletari” lehden lakkauttamisesta.— 270.
- ⁸⁶ „*Lakiehdotus kansakuntien tasa-arvoisuudesta ja vähemmistökansallisuuksien oikeuksien suojelusta*” oli tarkoitettu bolshevistisen duumaryhmän esitettäväksi Valtakunnanduumalle.

Toukokuun 6 (19) p:nä 1914 S. G. Shaumjanille kirjoittamassaan kirjeessä Lenin esitti „Lakiehdotuksen” jäsenyyksen. Lenin antoi erittäin suuren merkityksen tämän „Lakiehdotuksen” esittämiselle Duumaan: „Arvelen”, kirjoitti hän, „että tällä tavalla voitaisiin kansanomaisesti selittää kansallisen kulttuuriautonomian typeryys ja *nujertaa* tuon typeryyden kannattajat lopullisesti”.

Lakiehdotusta ei onnistuttu esittämään Duumalle.— 272.

⁸⁷ „*Sovremennik*” („Aikalainen”) — kirjallis-poliittinen kuukausijulkaisu; ilmestyi Pietarissa vuosina 1911—1915. Tämän lehden ympärille ryhmittäytyivät likvidaatordi-menshevikit, eserrät, kansansosialistit ja vasemmistoliberaalit. Lehdellä ei ollut minkäänlaista yhteyttä työläisjoukkoihin.— 287.

⁸⁸ Lenin tarkoittaa Duuman jäsenen Malinovskin eroamista Valtakunnanduudesta. Hajottavasta karkurimaisesta poistumisesta taistelupaikalta Malinovski erotettiin puolueesta.

Myöhemmin selvisi, että Malinovski oli provokaattori. Vuonna 1918 hänet ammuttiin Vallankumouksellisen tribunaalin tuomion nojalla.— 293.

⁸⁹ „*Voprosy Strahovanija*” („Vakuutuskysymyksiä”) — bolshevikien julkinen aikakauslehti; ilmestyi Pietarissa vuoden 1913 lokakuusta vuoden 1918 maaliskuuhun saakka väliajoin. Lehden julkaisemista johti bolshevistisen puolueen Keskuskomitea. Lehti kävi taistelua ei vain työvän vakuutuksen toteuttamisen, vaan myös bolshevististen „työstämättömien tunnusten” puolesta.— 299.

⁹⁰ „*Jedinstvo*” („Yhtenäisyys”) — legaalinen sanomalehti, jota julkaisi Plehanovin johtamien puoluemies-menshevikien sekä sovittelija-bolshevikien ryhmä Pietarissa toukokuusta kesäkuuhun 1914; ilmestyi kaikkiaan 4 numeroa.— 301.

⁹¹ Lenin tarkoittaa päätöslauselmaa „Likvidaatteoruudesta ja likvidaatteorien ryhmästä”, jonka VSDTP:n kuudes („Prahan”) yhteinen puoluekonferenssi hyväksyi tammikuussa 1912. Tämän päätöslauselman laati Lenin (ks. Teokset, 17. osa, ss. 460—461).— 302.

⁹² Kirjoitus „*Maatalousministeriön tulo- ja menoarviota koskevasta kysymyksestä*” on puheen luonnos; Lenin laati sen Valtakunnanduudessa pidettäväksi bolshevistisen duumaedustajan puheeksi. Puheen piti G. I. Petrovski toukokuun 28 (kesäkuun 10) p:nä 1914.

V. I. Leninin Teosten edellisissä painoksissa puheen luonnos julkaistiin käsikirjoituksen mukaan, josta oli kadonnut 4 sivua. Teosten tässä painoksessa puheen luonnos on täydennetty kadoksissa olleilla sivuilla, jotka löydettiin vuonna 1941. Käsikirjoituksen loppua ei ole löydetty.— 305.

⁹³ *Yhdistyneen aateliston neuvosto* — tilanherrojen vastavallankumouksellinen järjestö; perustettiin toukokuussa 1906; vaikutti suuresti hallituksen politiikkaan. Huomattava osa Neuvoston jäsenistä kuului III Valtakunnanduuman kaudella Valtakunnan neuvostoon ja mustasotniaisjärjestöjen johtolimiini.— 305.

- ⁹⁴ Tarkoitetaan päätöslauselmaa „Puolueen yhtenäisyys”, jonka hyväksyi II Internationalen Amsterdamin kongressi elokuussa 1904.— 312.
- ⁹⁵ „*Taistelu*” („*Der Kampf*”) — kuukausijulkaisu, Itävallan sosialidemokratian äänenkannattaja, jolla oli opportunistinen, keskustalainen asenne ja joka vasemmistolaisilla fraaseilla peitteli harjoittamaansa proletaarisen vallankumouksen asian peittämistä ja vastavallankumouksellisen porvariston pökkurointia; julkaistiin Wienissä vuodesta 1907 vuoteen 1938.
- F. A. — Friedrich Adler — eräs itävaltalaisen sosialidemokratian johtajista.— 314.
- ⁹⁶ „*Kansa*” („*Le Peuple*”) — päivälehti, Belgian työväenpuolueen (reformistisen) pää-äänenkannattaja; ilmestyy vuodesta 1884 Brysselissä.— 315.
- ⁹⁷ „*Putj Pravdy*” lehden 50. numerossa maaliskuun 30 p:nä 1914 julkaistiin Lätinmaan sosialidemokratian IV edustajakokouksen päätöslauselma sosialidemokraattisen duumaryhmän jakautumisesta. Päätöslauselmassa korostettiin, että oli välttämätöntä sosialidemokraattisen duumaryhmän yhtenäisyys sillä ehdolla, että tunnustetaan puolueen ohjelma ja säännöt, VSDTP:n viidennen edustajakokouksen päätökset sekä joulukuussa 1908 pidetyn VSDTP:n viidennen konferenssin ja tammikuussa 1910 pidetyn VSDTP:n Keskuskomitean täysistunnon päätökset.
- Latvialaisten edustajakokouksen päätöslauselman yhteydessä samassa „*Putj Pravdyn*” numerossa julkaistiin „*Avoim kysymys*” menshevistisille duumaedustajille siitä, miten he suhtautuivat niihin periaatteisiin, jotka latvialaiset työläiset olivat esittäneet. Bolshevistisen lehden esittämän kysymyksen menshevikit sivuuttivat vaihtelolla. Silloin Venäjän sosialidemokraattinen työväen duumaryhmä julkaisi „*Putj Pravdyn*” 63. numerossa huhtikuun 17 p:nä 1914 „*Avoimen kirjeen*”, jossa se vaati antamaan tarkan ja selvän vastauksen tehtyyn kysymykseen.
- „*Avoimeen kirjeeseen*” tuli Tshheidzen ryhmän „*Avoim vastaus*”, jota tässä kirjoituksessa käsitellään.— 343.
- ⁹⁸ Tarkoitetaan Venäjän sosialidemokraattisen työväenpuolueen ohjelmaa, joka hyväksyttiin puolueen II edustajakokouksessa v. 1903 (ks. „*NKP edustajakokousten, konferenssien ja Keskuskomitean täysistuntojen päätöslauselmissa ja päätöksissä*”, 7. painos, I osa, 1954, ss. 37—43).— 343.
- ⁹⁹ V. I. Lenin siteeraa VSDTP:n viidennen konferenssin päätöslauselmaa: „*Ven. Sosdem. Työväenpuolueen Yleisvenäläinen Konferenssi. (Joulukuussa 1908)*”. „*Proletari*” lehden julkaisu. Paris, 1909, s. 38 (ks. „*NKP edustajakokousten, konferenssien ja Keskuskomitean täysistuntojen päätöslauselmissa ja päätöksissä*”, 7. painos, I osa, 1954, s. 195).— 345.
- ¹⁰⁰ V. A. T.— „*Pravdan*” työntekijän V. A. Tihomirovin nimikirjaimet.— 356.

- ¹⁰¹ Ennen kuin Lenin kirjoitti artikkelin „*Objektiivisia tietoja työväenliikkeessä esiintyvien eri virtausten voimasta*”, hän kokosi huolellisesti, tarkisti ja eritteli syvällisesti numeroita ja tosiasioita työväenlehdistön hyväksi toimitetuista rahakeräyksistä, jotka osoittivat objektiivisesti Venäjän työväenliikkeen eri virtausten voiman. NKP:n Keskuskomitean Marximin-leninismien instituutin Arkistossa on Leninin käsikirjoituksia, joissa on tehty laskelmia „Pravda” lehden suorittamista rahakeräyksistä, laskelmia „Zeit” lehden yhdistämien työläisryhmien määrästä, artikkelissa olevaan taulukkoon (ks. tätä osaa, ss. 374—376) liittyviä laskelmia, yhteenvetoja numerotiedoista, jotka osoittavat, missä ja minkälaisia rahakeräyksiä oli suoritettu eri lehtien hyväksi. Sitä paitsi ovat säilyneet alkuperäinen konseptin hahmotelma ja konsepti artikkeliin „Objektiivisia tietoja työväenliikkeessä esiintyvien eri virtausten voimasta”. Myöhemmissä teoksissaan Lenin on monta kertaa viitannut tässä artikkelissa oleviin numeroihin.— 373.
- ¹⁰² Eestiläinen pravdalainen sanomalehti „*Töö Hääl*” („Työn Ääni”) ilmestyi Narvassa kolme kertaa viikossa tammikuusta 1914. Liettualainen pravdalainen sanomalehti „*Vilnis*” („Aalto”) ilmestyi Riassa marraskuusta 1913.— 377.
- ¹⁰³ „*Trudovaja Pravdan*” („Työn Totuuden”) 12. numerossa kesäkuun 11 p:nä 1914 julkaistiin kirjoitus, jonka otsikkona oli „Kuinka se tapahtuu?”. Kirjoituksessa kerrottiin useita sellaisia tapauksia, jolloin likvidaattorien lehti „*Nasha Rabotshaja Gazeta*” oli muka työläisten kirjeinä julkaissut porvarillisista lehdistä otettuja tietoja, jotka vääristelivät työläisten elämää koskevia tosiasioita.— 378.
- ¹⁰⁴ „*Sputnik Rabotshego na 1914 god*” („Työmiehen Seuralainen vuodeksi 1914”) — taskualmanakka, jonka puoluekustantamo „Priboi” julkaisi joulukuussa 1913. Almanakan painos myytiin loppuun yhdessä päivässä. Helmikuussa 1914 ilmestyi toinen, uudistettu painos.
Lenin oli antanut tähän almanakkaan kirjoituksensa „Lakot Venäjällä” (ks. Teokset, 19. osa, ss. 534—538).— 378.
- ¹⁰⁵ Lenin tarkoittaa: VSDTP:n II edustajakokouksen (1903) päätöslauselmaa „Sosialistivallankumouksellisista”; VSDTP:n V edustajakokouksen (1907) päätöslauselmaa „Suhtautumisesta porvarillisiin puolueisiin”; VSDTP:n Keskuskomitean vuoden 1913 „elokuun” („kesällisen”) neuvottelukokouksen päätöslauselmaa „Narodnikeista” (ks. „NKP edustajakokousten, konferenssien ja Keskuskomitean täysistuntojen päätöslauselemissa ja päätöksissä”, 7. painos, I osa, 1954, ss. 49—50; 158—160; 316—317).— 380.
- ¹⁰⁶ Kansainvälisen sosialistisen toimiston päätöksen mukaisesti piti elokuussa 1914 Wienissä kokoontua kymmenennen Kansainvälisen sosialistikongressin, jonka päiväjärjestykseen aiottiin ottaa kysymys Venäjän sosialidemokraattisten virtausten yhdistämisestä.
Bolshevikit kävivät sitkeää taistelua sen puolesta, että tähän kongressiin olisi lähetetty työläisedustajia ja että bolshevikit olisivat saaneet enemmistön edustuspaikoista. Lenin kiinnitti erikoista huo-

miota kongressin valmisteluun, bolshevikkien edustajiston kokoonpanoon. Marxisin-leninisin instituutin Arkistossa on säilyssä Leninin käsikirjoitus — Wienin kongressille tarkoitettun selostuksen hahmotelma, jossa on yksityiskohtaisesti esitetty kaikki valmisteilla olleen VSDTP:n Keskuskomitean selostuksen kohdat. Tässä selostuksessa kiinnitettiin erikoinen huomio likvidaattorien paljastamiseen.— 382.

- ¹⁰⁷ „Die Neue Zeit” („Uusi Aika”) — Saksan sosialidemokratian aikakauslehti; ilmestyi Stuttgartissa vuodesta 1883 vuoteen 1923. Vuosina 1885—1895 „Die Neue Zeitissa” julkaistiin eräitä F. Engelsin kirjoituksia. Engels antoi usein ohjeita aikakauslehden toimitukselle ja arvosteli sitä ankarasti marxilaisuudesta poikkeamisten johdosta. 90-luvun toiselta puoliskolta alkaen, F. Engelsin kuoleman jälkeen, aikakauslehti julkaisi säännöllisesti revisionistien kirjoituksia. Imperialistisen maailmansodan vuosina (1914—1918) lehti oli keskustalaisella, kautskylaisella kannalla ja kannatti sosialishovinitseja.— 389.
- ¹⁰⁸ Ks. K. Marx „Pääoma”, I osa, suomenk. painos, s. 698, tai K. Marx ja F. Engels. Teokset, XVII osa, 1937, s. 836.— 391.
- ¹⁰⁹ L. VI.—L. Vladimirov (M. K. Scheinfinkelin salanimi).— 405.
- ¹¹⁰ „Shljahi” („Tiet”) — Ukrainan ylioppilassliiton äänenkannattaja, suuntaukseltaan nationalistinen lehti; ilmestyi Lvovissa huhtikuusta 1913 maaliskuuhun 1914.— 408.
- ¹¹¹ Lenin on lainannut tämän sanonnan A. S. Gribojedovin komediasta „Vastus viisaudesta” (ks. A. S. Gribojedov. Teokset, 1945, s. 39).— 415.
- ¹¹² Puhe on Galitsian ja Shleesian puolalaisen sosialidemokraattisen puolueen pää-äänenkannattajasta — „Naprzód” („Eteenpäin”) lehdestä, joka ilmestyi Krakovassa vuodesta 1892 lähtien.— 417.
- ¹¹³ Lenin tarkoittaa W. Liebknechtin muistelmia Marxista (ks. kokoelmaa „Muistelmia Marxista”, 1940, s. 82).— 427.
- ¹¹⁴ Ks. K. Marx ja F. Engels. Teokset, XXIV osa, 1931, s. 348.— 427.
- ¹¹⁵ Ks. K. Marx ja F. Engels. Teokset, XXI osa, 1932, ss. 210—211.— 428.
- ¹¹⁶ Ks. K. Marx ja F. Engels. Valitut kirjeet, 1953, ss. 148, 178, 179.— 429.
- ¹¹⁷ Ks. K. Marx ja F. Engels. Teokset, XXIII osa, 1932, ss. 413—414.— 429.
- ¹¹⁸ Ks. K. Marx ja F. Engels. Teokset, XXIII osa, 1932, s. 488.— 430.
- ¹¹⁹ Ks. K. Marx ja F. Engels. Teokset, XXIV osa, 1931, ss. 133, 240—241 ja 233.— 430.

- ¹²⁰ Ks. K. Marx ja F. Engels. Teokset, XXIV osa, 1931, s. 250.— 431.
- ¹²¹ Ks. K. Marx ja F. Engels. Valitut kirjeet, 1953, ss. 230, 231.— 431.
- ¹²² Lenin siteeraa Plehanovin kirjoitusta „Venäjän sosialidemokraattisen puolueen ohjelmaluonnos”, joka julkaistiin aikakauslehti „Zarjan” 4. numerossa v. 1902.
- „Zarja” („Sarastus”) — marxilainen tieteellis-poliittinen aikakauslehti, jota „Iskran” toimitus julkaisi vuosina 1901—1902 Stuttgartissa. Ilmestyi 4 numeroa — kolmena niteenä. „Zarjassa” julkaistiin Leninin kirjoitukset: „Satunnaisia kirjoitelmia”, „Zemstvon vai-noijat ja liberalismin Hammibalit”, ensimmäiset neljä lukua teoksesta „Agraarikysymys ja „Marxin arvostelijat”” (otsikolla „Herrat „arvostelijat” agraarikysymyksessä”), „Katsaus maan sisäisiin asioihin” ja „Venäjän sosialidemokratian agraariohjelma”.— 435.
- ¹²³ Sanonta on otettu N. Shtshedinin kuvauksista „Rajan takana” (ks. M. J. Salykov-Shtshedin. Valitut teokset, 1947, ss. 344—350).— 440.
- ¹²⁴ Lenin esittää kohdan sevastopolilaisesta sotilaslaulusta, joka on sepitetty Krimin sodan aikana elokuun 4 p:nä 1855 Tshornaja-joella käydystä taistelusta. Laulun on laatinut L. N. Tolstoi (ks. L. N. Tolstoi. Kootut teokset, 4. osa, 1935, ss. 307—308).— 442.
- ¹²⁵ Ks. K. Marx ja F. Engels. Valitut teokset kahdessa osassa, I osa, suomenk. painos, ss. 27—36.— 448.
- ¹²⁶ „L’Humanité” („Ihmiskunta”) — päivälehti, jonka J. Jaurès perusti vuonna 1904 Ranskan sosialistisen puolueen äänenkannattajaksi. Imperialistisen maailmansodan vuosina (1914—1918) lehti oli Ranskan sosialistisen puolueen äärimmäisen oikeistosiiven käsissä ja oli sosialishovinitisella kannalla. Kohta sen jälkeen, kun sosialistinen puolue vuoden 1920 joulukuun kongressissa jakautui kahtia ja perustettiin Ranskan Kommunistinen puolue, tuli lehdestä tämän puolueen äänenkannattaja; lehti ilmestyy Pariisissa nykyäänkin Kommunistisen puolueen pää-äänenkannattajana.— 456.
- ¹²⁷ Leninin sähkösanoma, jossa vaadittiin Martovia ja Dania esittämään suora syytös allekirjoituksin eikä levittämään hämäräperäisiä huhuja ja inhottavaa parjausta, julkaistiin „Rabotshi” lehden 4. numerossa toukokuun 25 p:nä 1914.— 468.
- ¹²⁸ Lenin siteeraa eräin muutoksin N. A. Nekrasovin runoa „Neljäkymmenluvun ihminen” (ks. N. A. Nekrasov. Valittuja teoksia, 1947, s. 144).— 472.
- ¹²⁹ Ks. K. Marx. „Filosofian kurjuus”, 1941, s. 104.— 476.
- ¹³⁰ N. Maksimov ja A. Bogdanov — A. A. Malinovskin salanimiä; Voinov — A. V. Lunatsharski; Ljadov — M. N. Mandelstam; St. A. Volski — A. V. Sokolov; Domov — M. N. Pokrovski.— 480.

¹³¹ „Vetoomus Ukrainan työläisille”, joka julkaistiin ukrainan kielellä, Oksen Lolan allekirjoittamana „Trudovaja Pravda” lehden 28. numerossa kesäkuun 29 pnä 1914, kehotti työläisiä liittymään yhteen, tekemättä eroa kansakuntien välillä, taistelun käymiseksi pääomaa vastaan sekä julkaisemaan „Trudovaja Pravdassa” „Ukrainalaisten työläisten lehtistä”.

„Vetoomuksen” hahmotelman kirjoitti Lenin venäjän kielellä keväällä 1914 ja lähetti I. Armandin kautta Oksen Lolalle. „Ukrainalaisten työläisten lehtisen” julkaiseminen ei toteutunut.— 486.

¹³² VSDTP:n Keskuskomitean selostus Brysselin neuvottelukokoukselle on säilynyt kahtena (epätäydellisenä) käsikirjoituksena: toinen on Leninin käsikirjoitus, toinen on jäljennös, J. V. Krupskajan käsi-alaa, Leninin tekemin korjauksin. Sitä paitsi ovat säilyneet Leninin käsikirjoitukset — ohjeet neuvottelukokoukseen osallistuville KK:n edustajille: „Privées huomautuksia”, huomautuksia „Ei selostukseen” ja kirje edustajistolle (kirje julkaistaan ensi kerran; ks. tätä osaa, ss. 525—529).

KK:n selostuksen, jonka Lenin oli kirjoittanut kesäkuun 23—30 (heinäkuun 6—13) pnä 1914, luki neuvottelukokouksessa ranskan kielellä Inessa Armand. Lenin ohjasi Proninosta (Galitsiasta) bolshevikkien edustajiston työtä Brysselin neuvottelukokouksessa.

Brysselin „yhdistävä” neuvottelukokous, jonka Kansainvälisen sosialistisen toimiston Toimeenpaneva komitea oli kutsunut „vaihtamaan mielipiteitä” VSDTP:n yhtenäisyyden palauttamismahdollisuudesta, pidettiin heinäkuun 16—18 pnä (uutta lukua) 1914. Neuvottelukokouksessa olivat edustettuina: VSDTP:n Keskuskomitea (bolshevikit); Organisaatiokomitea (menshevikit) ja siihen liittyvät järjestöt — Kaukasian aluekomitea ja „Borba” ryhmä (trotskilaiset); sosialidemokraattinen duumaryhmä (menshevikit); Plehanovin „Jedinstvo” ryhmä; „Vperjod” ryhmä; Bund; Lätinmaan sosialidemokratia; Liettuan sosialidemokratia; Puolan sosialidemokraatit; Puolan sosialidemokraattinen oppositio; PPS („levitsa”).

Siitä huolimatta, että neuvottelukokouksen piti rajoittua vain mielipiteiden vaihtoon tekemättä velvoittavia päätöksiä, asetettiin siellä äänestettäväksi Kautskyn päätöslauselmaehdotus VSDTP:n yhdistämisestä. Äänten enemmistöllä ehdotus hyväksyttiin. Bolshevikit ja Latvian sosialidemokraatit kieltäytyivät äänestämästä tätä päätöslauselmaa.— 487.

¹³³ „Luottamushenkilöt” — eturivin työläisiä, jotka nimitettiin pitämään vakituista elävää yhteyttä Keskuskomitean ja paikallisten sosialidemokraattisten ryhmien välillä sekä luomaan joustavia menetelmiä paikallisen toiminnan johtamiseksi suurissa työväenliikkeen keskuksissa.

Luottamushenkilöjärjestelmän luomista koskevan tehtävän oli asettanut VSDTP:n Keskuskomitean „helmikuun” neuvottelukokous vuonna 1913 (ks. „NKP edustajakokousten, konferenssien ja Keskuskomitean täysistuntojen päätöslauselmissa ja päätöksissä”, 7. painos, I osa, 1954, s. 294).— 492.

¹³⁴ „Keskuskomitean Ulkomaanbyroon” Teknillisen komission (UTK) perusti VSDTP:n Keskuskomitean jäsenten neuvottelukokous kesäkuussa 1911 teknillisten tehtävien suorittamista varten (kustannustoiminta, kuljetus y.m.s.) väliaikaiseksi elimeksi, KK:n täysistunnon koollekutsumiseen saakka. UTK oli alistettu vuoden 1911 kesäkuun neuvottelukokoukseen osallistuneiden KK:n jäsenten ryhmän johdettavaksi. UTK:hon kuului yksi edustaja bolshevikeilta, yksi sovittelijoilta ja yksi Puolan sosialidemokratiasta. UTK:n sovitteleva enemmistö jarrutti bolshevikkien organisaatiotoimenpiteitä, kieltäytyi alistumasta Venäjän organisaatiokomission päätöksiin, keskeytti varojen myöntämisen VSDTP:n Pää-äänenkannattajan, „Sotsial-Demokrat” lehden julkaisemiseen, julkaisi (lentolehtisissä ja UTK:n „Informaatiobulletiinissa”) syytöksiä Leniniä ja bolshevikkeja vastaan.

Lokakuun 19 (marraskuun 1) pnä 1911 bolshevikkien edustaja M. F. Vladimirski erosi UTK:sta ja bolshevikit katkaisivat kaikki yhteytensä siihen.— 494.

¹³⁵ Lenin tarkoittaa VSDTP:n Keskuskomitean „helmikuun” (1913) neuvottelukokouksen päätöslauselmaa „Vallankumouksellinen nousu, lakot ja puolueen tehtävät”, joka julkaistiin kirjasessa „VSDTP:n Keskuskomitean ja puolueyöntekijäin neuvottelukokouksen tiedonanto ja päätöslauselmat. Helmikuu 1913”. VSDTP:n KK:n julkaisu (ks. „NKP edustajakokousten, konferenssien ja Keskuskomitean täysistuntojen päätöslauselmissa ja päätöksissä”, 7. painos, I osa, 1954, ss. 291—293).— 502.

¹³⁶ Kysymys on Kaukasian sosialidemokraattisista bolshevikkijärjestöistä, jotka yhdistivät riveihinsä eri kansallisuuksiin kuuluvia eturivin proletaareja.— 510.

¹³⁷ „Strahovanije Rabotshih” („Työväenvarakuutus”) — likvidaattorimenshevikkien aikakauslehti; ilmestyi Pietarissa joulukuusta 1912 kesäkuuhun 1918.— 514.

¹³⁸ Kysymys on puolueen edustajakokouksen koolle kutsumisesta VSDTP:n Keskuskomitean vuoden 1913 „elokuun” („kesällisen”) neuvottelukokouksen päätöksen mukaisesti.

Leninin johtamassa Keskuskomitean jäsenten ja bolshevikkien duumaryhmän edustajan neuvottelukokouksessa huhtikuussa 1914 pohdittiin kysymystä käytännöllisistä järjestelytoimenpiteistä edustajakokouksen koollekutsumiseksi. Päätettiin muodostaa erikoinen edustajakokousta valmisteleva valiokunta, lähettää paikkakunnille puolueen huomattavimpia toimihenkilöitä, jota tarkoitusta silmällä pitäen päätettiin järjestää J. M. Sverdlovin, S. S. Spandarjanin ja J. V. Stalinin pako karkotuspaikalta. Sitä paitsi suunniteltiin järjestettäväksi bolshevististen duumaedustajien matkoja eri puolille Venäjää organisaatio- ja agitaatiotyötä varten.

Silloin määriteltiin myös edustajakokouksen päiväjärjestys: 1) Keskuskomitean toimintaselostus ja toimintaselostukset paikkakunnilta; 2) poliittinen ajankohta; 3) puolueen organisatoriset tehtävät; 4) lakkoliikkeen tehtävät; 5) suhtautuminen likvidaattoreihin;

6) Keskuskomitean ja Pää-äänenkannattajan toimituskunnan vaalit ja muita kysymyksiä.

Edustajakokousta valmisteltiin konspiratiivisesti, Kansainväliin sosialistkongressiin osallistumisen varjolla; edustajakokous oli määrätty pidettäväksi samaan aikaan kuin tuo kongressi.

Alkoi ensimmäinen maailmansota, jonka vuoksi edustajakokous jäi pitämättä.— 515.

- ¹³⁹ Helmikuussa 1905 A. Bebel lähetti Saksan sosialidemokratian hallinnon nimessä Leninille kirjeen tarjoutuen menshevistisen „Iskran” ja bolshevistisen „Vperjod” lehden kannattajien väliseksi sovintotuomariksi. Lenin vastasi, „ettei hänellä enempää kuin kellään muullakaan hänen tuntemistaan „Vperjodin” kannattajista ole oikeutta sitoa teoillaan koko puoluetta ja että sen vuoksi Bebelin ehdotus pitää antaa Venäjän byroon toimesta koollekutsuttavan puoluekokouksen käsiteltäväksi” (ks. Teokset, 8. osa, s. 165).

VSDTP:n III edustajakokous hylkäsi Bebelin tarjouksen.— 528.

- ¹⁴⁰ Kirjoitukseen „*Työläisten lausuntoja Venäjän sosialidemokraattisen työväenryhmän muodostamisesta Valtakunnanduumaan*” on olemassa koko joukko valmisteluaineistoa. NKP:n KK:n Marxismin-leninismien instituutin Arkistossa ovat säilössä Leninin käsikirjoitukset, joissa on tehty laskelmia bolshevistisen „kuusikon” ja menshevistisen „seitsikon” puolesta annettujen allekirjoitusten määrästä sekä laskelmia niistä rahasummista, jotka olivat käyneet Venäjän sosialidemokraattisen työväen-duumaryhmän ja sosialidemokraattisen duumaryhmän kautta lokakuusta 1913 kesäkuun 6 (19) päivään 1914.— 530.

- ¹⁴¹ Kysymys on likvidaattori-menshevikeistä: *Enzis* — V. N. Rozanov; *Jegorov* — L. Martov (J. O. Cederbaum); *St. Novitsh* — S. I. Portugeis; *J. Smirnov* — E. L. Gurevitsh; *Antid Oto* — L. Trotski; *Nevedomski* — M. P. Miklashevski; *Lvov-Rogatshevski* — V. L. Rogatshevski; *Tsherevanin* — F. A. Lipkin.— 537.

- ¹⁴² Huhtikuun 22 (toukokuun 5) pnä 1912 ilmestyi työväen joukkolehden „Pravdan” ensimmäinen numero. Maaliskuun 21 (huhtikuun 3) pnä 1914 julkaistiin „Putj Pravdy” lehden 42. numerossa avoin kirje, jonka allekirjoituksena oli „Pravdalaisten ryhmä”; tässä kirjeessä kehoitettiin julistamaan huhtikuun 22 päivä 1914 työväenlehdistön päiväksi jokapäiväisen bolshevistisen lehden ilmestymisen kunniaksi.

Venäjän työläiset vastasivat vilkkaasti tähän kehotukseen. Bolshevikit merkitsivät „Pravdan” kaksivuotispäivän lujittamalla ja laajentamalla entisestään yhteyksiä sanomalehden ja työväenjoukkojen välillä.— 542.

- ¹⁴³ Kirjoituksen lopussa on toimituksen huomautus: „Jatkoa seuraa”. Lehden seuraavissa numeroissa ei kuitenkaan julkaistu luvattua jatkoa, ja heinäkuun 8 (21) pnä 1914 lehti lakkautettiin.— 549.

- ¹⁴⁴ Kysymys on niistä Puolan ja Liettuan sosialidemokratian VSDTP:hen yhdistymisen ehdoista, jotka hyväksyttiin vuonna 1906 VSDTP:n IV (Yhdistävässä) edustajakokouksessa Tukholmassa (ks. „NKP edustajakokousten, konferenssien ja Keskuskomitean täysistuntojen päätöslauselmissa ja päätöksissä”, 7. painos, I osa, 1954, ss. 132—133).— 550.
- ¹⁴⁵ „Leipziger Volkszeitung” lehdessä artikkeli julkaistiin toimituksen laatimin otsikoin: „Vastalause. Meille kirjoitetaan”. Artikkelin otsikon „Vastaus „Leipziger Volkszeitungin” julkaisemaan kirjoitukseen” on antanut NKP:n KK:n Marxisin-leninisin instituutti.

„Leipziger Volkszeitung” („Leipzigin Kansanlehti”) — Saksan sosialidemokratian vasemmistosiiven äänenkannattaja. Lehti ilmestyi jokapäiväisenä lehtenä vuosina 1894—1933; sen toimittajina olivat monet vuodet F. Mehring ja R. Luxemburg. Vuosina 1917—1922 „Leipziger Volkszeitung” oli saksalaisten „riippumattomien” äänenkannattaja; vuoden 1922 jälkeen se oli oikeistososialidemokraattien äänenkannattaja.— 552.
